

Helyi Esélyegyenlőségi Program

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata

2013-2018.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	3
A HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM HELYZETELEMZÉSE (HEP HE).....	10
1. JOGSZABÁLYI HÁTTÉR BEMUTATÁSA	10
2. STRATÉGIAI KÖRNYEZET BEMUTATÁSA	12
3. A MÉLYSZEGÉNYSÉGBEN ÉLŐK ÉS A ROMÁK HELYZETE, ESÉLYEGYENLŐSÉGE	21
4. A GYERMEKEK HELYZETE, ESÉLYEGYENLŐSÉGE, GYERMEKSZEGÉNYSÉG	42
5. A NŐK HELYZETE, ESÉLYEGYENLŐSÉGE	55
6. AZ IDŐSEK HELYZETE, ESÉLYEGYENLŐSÉGE	59
7. A FOGYATÉKKAL ÉLŐK HELYZETE, ESÉLYEGYENLŐSÉGE.....	68
8. HELYI PARTNERSÉG, LAKOSSÁGI ÖNSZERVEZŐDÉSEK, CIVIL SZERVEZETEK ÉS FOR-PROFIT SZEREPLŐK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSA	71
9. A HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM NYILVÁNOSSÁGA	73
A HELYI ESÉLYEGYENLŐSÉGI PROGRAM INTÉZKEDÉSI TERVE (HEP IT)	74
1. A HEP IT részletei	74
2. Jövőkép.....	80
3. Megvalósítás.....	80
4. Elfogadás módja és dátuma	86

Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)

Bevezetés

Összhangban az Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet rendelkezéseivel, Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programban (a későbbiekben használt rövidítés: HEP) rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

A törvény kimondja továbbá, hogy az ötven főnél több személyt foglalkoztató költségvetési szervek és többségi állami tulajdonban álló jogi személyek kötelesek esélyegyenlőségi tervet elfogadni, amely a hazai és uniós pályázatokon való indulás egyik feltétele lesz, illetve lehetőséget teremt a települési önkormányzatok számára, hogy hazánk esélyegyenlőségi programjában meghatározott célokkal összhangban, helyi esélyegyenlőségi programot fogadjon el. A dokumentum célja, hogy elemezze a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását, és meghatározza az ezen csoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat, kiemelt figyelmet fordítva a lakhatásra, oktatásra, egészségügyre, foglalkoztatásra, valamint a szociális helyzetre. A helyi esélyegyenlőségi program tartalmazza a célok megvalósításának tervezett ütemezését.

A társadalmi egyenlőtlenségek megszüntetése Magyarország számára is alapvető jelentőségű. A demográfiai változások, a foglalkoztatás növelése, a képzettség - és képességbeli hiányosságok orvoslása, a vállalkozások versenyképességének javítása csak a társadalmi szolidaritás megerősítésével, a társadalom megújuló képességének fejlesztésével és erőforrásainak bővítésével érhető el.

Rendkívül fontos, hogy minden állampolgár számára megteremtődjön az esélyegyenlőség a társadalmi élet minden színterén: a fizikai és kulturális környezetben, a lakhatás és a közlekedési eszközök vonatkozásában, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkaalkalmak, valamint a kulturális és társadalmi élet, sport és szórakozási lehetőségek területén is.

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata vállalja, hogy az elkészült és elfogadott Esélyegyenlőségi Programmal összehangolja a település más dokumentumait (Költségvetési koncepció, Gazdasági program, Szolgáltatástervezési koncepció, Településfejlesztési stratégia, Településrendezési terv, Településszerkezeti terv, Településfejlesztési koncepció stb.), valamint az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények működtetését. Vállalja továbbá, hogy az Esélyegyenlőségi Program elkészítése során bevonja partneri kapcsolatrendszerét, különös tekintettel a köznevelés állami és nem állami intézményfenntartóira.

Jelen helyzetelemzés az Esélyegyenlőségi Program megalapozását szolgálja.

Budapest Főváros IV. Kerület bemutatása

A főváros északi kapuja, Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata 18,82 négyzetkilométeren terül el. A kerületben 2012. január 1-jén összesen 99.050 lakos élt, 47.453 háztartásban. Újpest a Duna bal partján kialakult önálló földrajzi egység, újkori története és fejlődése az 1830-as években indult meg. A területen 1840-ben már önálló községi szervezet működött, és földrajzi környezete, kedvező adottságai, Pest közelsége, és kiemelkedő közlekedési lehetőségeinek köszönhetően Újpest ideális területe volt ipartelepítésnek.

Újpest piactere

Újpest az 1870-es évek végére az ország legnagyobb lélekszámú nagyközsége lett, alig 30 év múltán, 1907-ben a település városi rangra emelkedett; első polgármestere a lokálpatrióta dr. Ugró Gyula lett. Újpest ekkor már rendelkezett kikötővel, a városalapító Károlyi család segítségével önálló kórházzal, postahivatallal.

Az újpesti víztorony egy 1913-as képeslapon

A város gyors gazdasági, urbanisztikus és kommunális fejlődésnek indult: ebben az időszakban tűzoltólaktanya, vágóhíd épül, a kövezett utakat éjjel villannyal világítják meg, vezetékes víz van, kiépítik a szennyvízcsatorna hálózatot, valamint van rendőrsége, bírósága, színháza is.

Ebben az időszakban Újpesten tovább növekedik az iparosodás foka a bőrgyártásnak, az asztalosipari és az elektromos gépgyártásnak köszönhetően, amelynek révén a kerületben több ezer munkást foglalkoztatnak a helyi gyárak. Ekkortájt alapították az Izzót (későbbi Tungstram), a Chinoint és a Magyar Pamutipari Rt.-t is. A fejlődésnek köszönhetően 1910-re a kerület hazai viszonylatban az ipari termelésben a negyedik helyen állt.

A város történetének jelentős állomása 1929, hiszen Újpest ekkor nyerte el a megyei jogú város címet. Járásbírósága, villamos erőműve, takarékpénztára, sportlétesítményei, oktatási intézményei, zeneiskolája, számos bejegyzett egyesülete és kereskedelmi egysége, 38 ipari vállalata van, amelyek közül sok országos jelentőségű (pl.: Wolfner Bőrgyárak, Chinoin, Egyesült Izzó).

Életkép a régi Újpestről

A város nem feledkezett meg a perifériára szorultakról és a fogyatékosokról sem: gyermekkórház, vakok otthona, szegényház, szociális konyha működött a településen. A II. Világháború által okozott károk jelentős mértékben visszavetették Újpest fejlődését, a háborús pusztítás és veszteség mellett 1945-ben árvíz is sújtotta a várost. Az 1940-es évek végére - akárcsak az ország más területein - itt is megtörténtek az államosítások.

Az 1950-es év nagy fordulatot hozott Újpest életében: a várost a főváros közigazgatásához csatolták és ezzel megszűnt önállósága, így fejlődése, sorsa Budapest fejlesztésén belül folytatódott. A fejlesztéspolitika bár megtartotta a kerület gyárvárosi jellegét és fejlesztette iparát, de átalakította a városkép arculatát is: lakótelepek jöttek létre a régi temetők, szűk utcák és a földszintes házak helyén. Ezzel az intézkedéssel ugyan egységesebb körülményeket biztosítottak a mindennapi élethez, de uniformizálták a városrészt, ennek köszönhetően pedig nagy részben kicserélődött a lakosság.

1983-ban kezdetét vette Újpesten belül egy új városrész kialakítása, Káposztásmegyeré. A városrészt napjainkban az 1983 és 1990 között házgyári előre gyártott vasbeton elemekből ("panelekből") épült Káposztásmegyeri lakótelep és a

2000-es években létesült Homoktövis lakópark alkotja, továbbá a lakópark szomszédságában található, folyamatosan fejlődő észak-pesti ipari park.

Ma Újpest több mint 99.000 állampolgárnak otthont biztosító kerület (99.369 fő). Az ifjúság aránya az összlakossághoz képest 29%, azaz 29.224 fő. Ezen belül

- a 0-14 évesek száma: 13.743 fő,
- a 15-18 évesek száma: 2.476 fő,
- a 19-29 évesek száma: 13.005 fő.

A gyermekek egészségügyi alapellátását 5 telephelyen 22 gyermekorvos látja el, az ügyeleti és sürgősségi ellátását pedig az International Ambulance Service Kft. végzi, a gyermekfogászati ellátás biztosított. A Szociális Intézményhez tartozik a Gyermekjóléti Központ, Időskorúak átmeneti ellátása, Gyermekek átmeneti otthonában elhelyezettek ellátása, Idősek nappali ellátása, Kórházi szociális munka, Szociális foglalkoztatás.

Utcai, lakótelepi szociális munka, Kapcsolattartási ügyelet és készenléti szolgálat, Szociális étkeztetés

Bölcsődei ellátásban 1222 gyermek részesül az Önkormányzat által fenntartott 9 bölcsődében.

Óvodai nevelésben 14 Önkormányzati intézményben, 21 telephelyen 3.056 újpesti gyermek részesül, - összlétszám 3.238 - valamint 8 egyéb fenntartású (egyház, alapítvány, magán) óvoda is működik a kerületben.

Újpest Önkormányzata az alap-és középfokú oktatást 5.939 újpesti tanulónak biztosítja – az összlétszám 7.833 -, 17 intézmény működtetésével (a fenntartó a KLIK). Működik továbbá alapfokú művészetoktatási intézmény, Nevelési Tanácsadó és Pedagógiai Szolgáltató Központ.

A kerületben található még a Fővárosi Önkormányzat működtetésében 4 középiskola, továbbá 2 egyházi és 2 alapítványi iskola.

Újpesten egyetemi kar is megtalálható, hiszen itt kapott helyet a Károli Gáspár Református Egyetem Állam-és Jogtudományi Kara.

Újpest közművelődési és kulturális életét az Ady Endre Művelődési Ház, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és annak Babits Mihály Könyvtára, Karinthy Frigyes Művelődési Ház, Lóverseny téri Közösségi Ház, WAX Kultúrgyár, Újpest Színház, Ifjúsági Ház, Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény, Újpesti Polgár Centrum - Újpesti Galéria, Újpesti Kulturális Központ és a Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpont színesíti.

Újpest sportéletében meghatározó az 1885-ben alakult Újpesti Torna Egylet (röviden UTE). Az Önkormányzat Újpest lakosságának sportolási lehetőségeit a Halassy Olivér Sportközpont, a Tábor utcai és a Blaha utcai sportlétesítmények működtetésével segíti

elő. A kerületben működik a Budapesti Jégpalota is, amely az újpesti és a fővárosi jégkorcsolyázók és jogkorongozók sportolási igényeit elégíti ki. Fontos megemlíteni az Oxygen Wellness Újpestet is, amely jelenleg Magyarország legnagyobb fitness-wellness létesítménye. A központ közel 7000 négyzetméteren kínálja a nemcsak Magyarországon, de európai viszonylatban is kiemelkedően magas színvonalú szolgáltatásait.

Újpesten több száz civil szervezet működik, tevékenységük rendkívül változatos: oktatási, ifjúsági, a sport, bűnmegelőzési, prevenciós, környezetvédelmi, városvédő, kulturális, szabadidős szervezetek szerepvállalásukkal fontos feladatot látnak el a közösség életében.

Értékek, küldetés

Az esélyek egyenlősége, azaz az esélyegyenlőség alapvető érték és elv a modern társadalmakban. Érvényre juttatása elősegíti, hogy mindenkinek egyenlő esélye legyen hozzáférni a jó minőségű köz- és magánszolgáltatásokhoz, a képességeinek megfelelő munkahelyhez, a kultúrához, oktatáshoz és a tartalmas emberi élethez kapcsolódó más jószágokhoz. Az esélyegyenlőség elve alapján lehetőség van az ún. pozitív diszkrimináció alkalmazására, amely alapján preferált a hátránnyal induló emberek előnyben részesítése az élet minden területén, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékkal élő, milyen a származása vagy az anyagi helyzete.

Budapest Főváros IV. Kerület Önkormányzata folyamatosan érvényesíti az esélyegyenlőségi szempontokat a kerület működését, fejlesztését és jövőjét meghatározó alapvető dokumentumaiban, intézkedéseiben és a mindennapi kommunikációjában. Az esélyegyenlőség megvalósítását horizontális elvnek tekinti, amely áthatja valamennyi önkormányzati tevékenységét: a kötelező és önként vállalt feladatok ellátását a helyi szintű közpolitika alakítása során.

Az önkormányzat az esélyegyenlőségi politikáját munkáltatói szerepkörben, közvetlen szolgáltatásai során és intézményfenntartói szerepkörben érvényesíti. Az esélyegyenlőséggel kapcsolatos tevékenysége folyamán mindent megtesz annak érdekében, hogy az egyes projektek és fejlesztési elképzelések kidolgozásában az érdekelt civil szerveződések is aktív szerepet játsszanak, elősegítve ezzel a kerület lakosságának szemléletváltását is. Ennek eszközei a helyi szabályozás, a támogatás és a jó gyakorlatok bevezetése, bemutatása.

Célok

A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja

Fontos, hogy az esélyegyenlőség elve minden állampolgár számára fontos érték legyen, ezen elv interiorizációja és érvényesítése nem csak jogszabályok által meghatározott kötelezettség, hanem a kerület hosszú távú érdeke is, hiszen azt a célt szolgálja, hogy minden kerületi állampolgárnak esélye legyen a jó minőségű

közszolgáltatásokra, életminőségük javítását szolgáló feltételek biztosítására és összességében a boldog, kiegyensúlyozott emberi életre.

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata a Helyi Esélyegyenlőségi Program elfogadásával az alábbi alapelveket kívánja érvényesíteni:

- az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség biztosításának követelménye
- a közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elve
- a diszkriminációmentesség
- a szegregációmentesség
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedések megtétele.

Az önkormányzat a köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel) és vezetőségével.

Az esélyegyenlőség megvalósításának alapfeltétele az önkormányzat valamennyi folyamatában kialakításra kerülő diszkrimináció- és szegregációmentesség. Az esélyegyenlőségi program a kerületben élő hátrányos helyzetű csoportokra fog irányulni, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott maradhatna a különböző területeken jelentkező hátrányaikat kompenzáló helyi esélyegyenlőségi intézkedések hiányában.

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának alapvető célja, hogy a kerület olyan település legyen, ahol érvényesül az az elsődleges alapelv, amely szerint minden ember számára egyenlő esélyeket kell biztosítani és ezzel párhuzamosan közvetlen vagy közvetett diszkrimináció vagy hátrányos megkülönböztetés senkit ne érjen sem faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet alapján.

Az önkormányzat célja olyan intézkedések, eljárások és programok megfogalmazása, amelyek:

- egyértelműen hozzájárulnak egy összetartó, szolidáris közösség megerősítéséhez a hátrányos diszkrimináció megszüntetésével, az esélyegyenlőség, egyenlő bánásmód biztosításával a hátrányos helyzetű csoportok számára,
- lehetővé teszik a hátrányok hatásainak mérséklését, akár megelőzését a pénzügyi, természetbeni juttatásokhoz való hozzájutással, az önkormányzat intézményeiben a különböző közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáféréssel, a foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, szociális, igazgatási és területfejlesztési célok összehangolásával,
- kiszűrik és beazonosítják az esetleges szegregációs és szelekciós mechanizmusok lehetőségét, veszélyeit és kockázatait,

- támogatják a társadalmi integrációt a meglévő és eredményes szolgáltatások megtartásával, vagy a felmerülő igények, szükségletek kielégítését segítő új támogató szolgáltatások bevezetésével.

A HEP helyzetelemző részének célja

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának elsődleges célja számba venni a 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet 1. § (2) bekezdésében nevesített, esélyegyenlőségi szempontból érintett célcsoportokba tartozók számát, arányát és aktuális helyzetét. Jelen dokumentumban bemutatásra kerül a célcsoportba tartozókra vonatkozóan a közszolgáltatásokhoz történő hozzáférésük körülményei, ezen keresztül az elemzés feltárja az egyes területeken jelentkező problémákat, ellentmondásokat. Az adatok és a belőlük levont következtetések és elemzések alapján meghatározásra kerülnek a célcsoportok esélyegyenlőségét elősegítő feladatok, továbbá azon területek, amelyek az egyenlő bánásmód érvényesítése érdekében elsődlegesen fejlesztésre szorulnak.

A célok megvalósításának egyes fázisait és a végrehajtás tervezett ütemezését a HEP Intézkedési Terv (IT) tartalmazza.

A HEP IT célja

A HEP IT alapvető célja, hogy a helyzetelemzésre építve olyan beavatkozásokat lehessen részletesen megtervezni, amelyek konkrét elmozdulásokat eredményeznek az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetének javítása szempontjából. A HEP IT ennek megfelelően tartalmazza az intézkedésekhez kapcsolódó kommunikációs mechanizmusokat, a helyi együttműködési rendszer bemutatását, amely a programalkotás és végrehajtás során biztosítja a megvalósítás, nyomon követés, ellenőrzés-értékelés, a visszacsatolás és a kiigazítás támogató strukturális keretrendszerét.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Helyzetelemzése (HEP HE)

1. Jogszabályi háttér bemutatása

1.1 A program készítését előíró jogszabályi környezet rövid bemutatása

A helyi esélyegyenlőségi program elkészítése az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai mentén történt. A program elkészítése során figyelembe vettük az alábbi jogszabályok előírásait:

- a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról” szóló 321/2011. (XII.27.) Korm. rendelet „2. A helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének szempontjai” fejezete és
- a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012 (VI.5.) EMMI rendelet alapján került alkalmazásra, különös figyelmet fordítva a
- a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény
- a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény előírásaira.
- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények ágazati azonosítójáról és országos nyilvántartásáról szóló 226/2006. (XI. 20.) Korm. rendelet módosításai
- A szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások térítési díjáról szóló 29/1993. (II.17.) Korm. rendelet módosításai
- A támogató szolgáltatás és a közösségi ellátások finanszírozásának rendjéről szóló 191/2008. (VII. 30.) Korm. rendelet módosításai
- Az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet
- A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalról, valamint a szakmai irányítása alá tartozó rehabilitációs szakigazgatási szervek feladat - és hatásköréről szóló 95/2012. (V. 15.) Korm. rendelet módosításai

A HEP által figyelembe vett alapelveket kiválóan rögzíti Magyarország Alaptörvényének XV. cikke:

(1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény,

nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.

(4) Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényben foglalt helyi esélyegyenlőségi programok intézkedései kapcsolódnak a következőkben felsorolt, EU és nemzeti szintű stratégiákhoz, ágazati politikákhoz: EU 2020 stratégia, Nemzeti Reform Program, Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia, „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia, Roma Integráció Évtizede Program, Nemzeti Ifjúsági Stratégia.

1.2 Az esélyegyenlőségi célcsoportokat érintő helyi szabályozás rövid bemutatása

Újpest Önkormányzata az elmúlt években jellemző gyakori magasabb szintű jogszabályváltozásokat folyamatosan nyomon követve, mindig kiemelt figyelmet szentelt annak, hogy – úgy eredeti jogalkotói minőségében, mint a magasabb szintű jogszabályok felhatalmazása alapján – a helyi igényekre szabott rendeleteket fogadjon el. Az Újpesti Párbeszéd keretén belül a legfontosabb jogszabályok elfogadását széleskörű társadalmi és szakmai egyeztetés előzte meg.

Újpest Önkormányzatának legfontosabb, a helyi esélyegyenlőségi program érvényesülését biztosító és azzal összefüggésbe hozható jogszabályai a következők:

- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 11/2001. (V.03.) önkormányzati rendelete a fiatal házások első lakáshoz jutásának támogatásáról,
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 22/2005. (X.05.) önkormányzati rendelete a közművelődésről
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 37/2008. (XII.22.) önkormányzati rendelete a személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról, azok igénybe vételéről, valamint a fizetendő térítési díjakról
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 37/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az Újpesti Babaköszöntő Program bevezetéséről
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 39/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérbeadásának szabályairól és a bérleti jogviszony feltételeiről
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 48/2012. (XI.30.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza vagyonáról és a vagyonelemek feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 20/2014. (VI.27.) önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatáról

- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 3/2015. (I.30.) önkormányzati rendelete egyes közösségi célú önkormányzati támogatásokról,
- Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányza Képviselő-testületének 10/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról

2. Stratégiai környezet bemutatása

2.1 Kapcsolódás helyi stratégiai és települési önkormányzati dokumentumokkal, koncepciókkal, programokkal

Magyarországon jogszabályok rögzítik az önkormányzatok számára, hogy milyen koncepciókat és terveket kell elkészíteniük eredményes működésük és fejlődésük érdekében. Az alábbiakban az - általános áttekintést követően - a kerület-specifikus szabályozási dokumentumok kerülnek bemutatásra.

A szabályozási dokumentumok általános bemutatása

Költségvetési koncepció – az államháztartásról szóló 2011.évi CXCV. törvény 24. §. (1) , amely kimondja, *hogy a jegyző*, főjegyző, megyei főjegyző (a továbbiakban együtt: jegyző) által elkészített, a következő évre vonatkozó költségvetési koncepciót a polgármester október 31-ig nyújtja be a képviselő-testületnek hatályon kívül helyezte: 2014. évi XXXIX. törvény 64. § (1). Hatálytalan 2014. IX. 30-tól.

- Gazdasági program - a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-a értelmében a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, melynek elkészítéséért a helyi önkormányzat felelős.

- Szolgáltatástervezési koncepció – a szociális igazgatásról és a szociális ellátásról szóló 1993. évi III. törvény 92. §-a szerint a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készít.

- Köznevelés-fejlesztési terv – A helyi önkormányzati feladat-ellátási rendszerben minden községi, városi, fővárosi kerületi önkormányzatnak feladata, kötelezettsége volt, hogy gondoskodjék a településen élők részére arról, hogy az óvodai nevelés és az általános iskolai nevelés és oktatás a rendelkezésükre álljon anélkül, hogy annak igénybevétele a szülők, illetve gyermekeik részére aránytalan teherrel járna. A köznevelésről szóló törvény alapján az állam gondoskodási kötelezettsége – az óvodai nevelés kivételével – megfogalmazódik. Már nem a kormányhivatalok készítik el a feladat-ellátási intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési tervet, hanem az oktatásért felelős miniszter. Az oktatásért felelős miniszter az Oktatási Hivatal előterjesztése alapján a kormányhivatalok közreműködésével és a helyi

önkormányzatok véleményének kikérésével és közreműködésével készíti el megyei szintű bontásban az intézményhálózat-működtetési és köznevelési-fejlesztési tervet. A települési önkormányzat kötelezettsége, hogy beszerezze a településen működő köznevelési intézmények nevelőtestületei, alkalmazotti közösségei, a szülői és diákszervezetei véleményét. Az Oktatási Hivatal feladata az is, hogy a köznevelés-fejlesztési terv elkészítésekor a nemzetiségeket érintő kérdésekben beszerezze az érintett települési, területi és országos nemzetiségi önkormányzatok egyetértését (Mnkt. 24. §).

Önkormányzatunk a Gazdasági Programjában az Országgyűlés által meghatározott irányok mentén kívánja megvalósítani a sikeres, kompakt város stratégiájának az alapelemeit: az élhető és vonzó, gyermek- és családbarát környezetet; életerős, összetartó közösségeket társadalmi szolidaritással; egészséges életteret; élénk, prosperáló, nyitott és innovatív gazdaságot és ésszerűen tervezett, a kerület lakosságának valós igényeit szolgáló infrastruktúrát. Szeretne Budapest részeként működő, de önálló, identitását megtartó kerületet építeni, minőségi, tiszta, zöldfelületekben gazdag lakókörnyezettel, hogy el lehessen mondani kerületünkről:

A [településfejlesztési és településrendezési](#) dokumentumok általános bemutatása:

[A településfejlesztés és a településrendezés összefüggéseit az alábbiakban részletezett konkrét felhatalmazásokon túl a—településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. \(XI. 8.\) Korm. rendelet, 3. §-a határozza meg, kerületi önkormányzat esetében az alábbiak szerint:](#)

- [A koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz a település méretének, sajátosságainak és a településhálózatban betöltött szerepének figyelembevételével készül.](#)
- [A koncepció, a stratégia és a településrendezési eszköz készítésének módját a korábbi tervekre is figyelemmel kell meghatározni.](#)
- [A koncepció és a településszerkezeti terv egymással tartalmi összhangban készül.](#)
- [A stratégia a koncepcióval összhangban, a településszerkezeti terv figyelembevételével kerül kidolgozásra.](#)
- [A kerületi településfejlesztési koncepció a fővárosi településfejlesztési koncepcióval, a kerületi integrált településfejlesztési stratégia a kerületi településfejlesztési koncepcióval és a fővárosi integrált településfejlesztési stratégiával összhangban készül.](#)
- [A kerületi építési szabályzat a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.](#)

[Településfejlesztési Koncepció - az Étv. értelmében a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító és a településrendezést is megalapozó, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati településfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum, amely a település jövőbeni \(10-15 éves kitekintéssel\) kialakítását tartalmazza. A fejlesztési](#)

koncepció elsősorban településpolitikai dokumentum, amelynek kidolgozásában a természeti-művi adottságok mellett a társadalmi, a gazdasági, a környezeti szempontoknak és az ezeket biztosító intézményi rendszernek van döntő szerepe. A koncepció a vonatkozó település legáltalánosabb, a legtöbb szakterületet felölelő fejlesztési dokumentuma, aminek döntéseit a többi szakági koncepció készítése során figyelembe kell venni. A koncepcióban megfogalmazott célokat a településrendezési tervekben is figyelembe kell venni.

Integrált Településfejlesztési Stratégia – a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 24. §-a értelmében a Fővárosi Közgyűlés a főváros egységes településpolitikájának biztosítása érdekében – a Kormány, valamint a kerületi képviselő-testületek véleményének kikérésével – a megalakulását követő egy éven belül minősített többséggel dönt a fővárosnak legalább az adott ciklusra szóló településfejlesztési stratégiájáról. A kerületek ezt követően szintén elkészítik stratégiai dokumentumaikat. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia meghatározza a települések településfejlesztési tevékenységét, összehangolja a különböző szakpolitikai megközelítéseket, összefogja és ütközteti az érintett partnerek (üzleti szektor, civil szektor, közszféra szereplői, lakosság) céljait, elvárásait, meghatározza a fejlesztési célokat, azok finanszírozási módját, továbbá a megvalósítás és fenntartás módját is összefüggéseiben kezeli.

Településszerkezeti terv - Az Étv. 10. §-a szerint a településszerkezeti terv meghatározza a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését, az országos és térségi érdek, a szomszédos vagy a más módon érdekelt többi település alapvető jogainak és rendezési terveinek figyelembevételével a környezet állapotának javítása vagy legalább szinten tartása mellett. A településszerkezeti tervet a települési önkormányzatnak legalább tízévenként felül kell vizsgálnia, és szükség esetén a terv módosításáról vagy az új terv elkészítéséről kell gondoskodnia. A tízévenkénti szükséges felülvizsgálat során gondoskodni kell az időközben történt módosítások egységes tervbe foglalásáról. Az Étv. 14. § szerinti a fővárosra vonatkozó sajátos rendelkezések alapján a településszerkezetet a Fővárosi Közgyűlése határozza meg: A terv készítése során a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény betartandó. A kerületi önkormányzatnak nincs szerkezeti terv készítési kötelezettsége, felhatalmazása. A Fővárosi Közgyűlés a településszerkezeti tervet és a fővárosi rendezési szabályzatot a közelmúltban elkészítette, ez jelenleg részleges felülvizsgálat alatt van.

Településrendezési terv – Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban Étv.) 6. ~~§-a §-a§,~~ valamint 14.-14./A §-ai alapján a települési önkormányzat – a fővárosban a fővárosi és a kerületi önkormányzatok a külön jogszabályban meghatározott hatáskörük szerint – a településrendezési feladatukat a helyi építési szabályzat, valamint a településrendezési tervek elkészíttetésével és azok elfogadásával látják el. A Fővárosi Önkormányzat hatásköre Újpest esetében a Duna-parti Építési Szabályzat megalkotása, Újpest fennmaradó nem

Duna parti területein a szükséges egyeztetési folyamatok elvégzésével a Képviselőtestület hatásköre a településrendezési tervek elfogadása, ugyanakkor ezen terveknek meg kell felelniük a 253/1997. (XII:20.) OTÉK és a településszerkezeti terv és fővárosi rendezési szabályzat előírásainak.

A szabályozási dokumentumok kerület-specifikus bemutatása

Hajrá Újpest Városfejlesztési Program 2015-2018

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (továbbiakban: Möt.) 116. § (1) pontjában foglaltak szerint a képviselő-testület hosszú távú fejlesztési elképzeléseit gazdasági programban, fejlesztési tervben rögzíti, ami helyi szinten meghatározza mindazokat a célkitűzéseket és feladatokat, amelyek a helyi önkormányzat költségvetési lehetőségeivel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti és gazdasági adottságok átfogó figyelembe vételével a helyi önkormányzat által nyújtandó feladatok biztosítását, színvonalának javítását szolgálják.

A program a képviselő-testület megbízatásának az időtartamára szól, de olyan stratégiai jellegű célokat is tartalmaz, amelyek hosszabb távon megszabják az önkormányzati döntések irányát, és összehangoltabbá teszik azokat. Újpest Önkormányzatának Gazdasági Programja a város stabil működtetésének és fejlesztésének stratégiai terve. A program célja, hogy biztos alapot teremtsen a kerület működésének, további lendületet adjon Újpest fejlődésének. Hatást kívánunk gyakorolni a szomszéd kerületekre és a környékbéli agglomerációs településekre is. Programunk vonzó lehetőségeket szeretne kínálni, növelve ezzel a városban az életet, a pezsgést, ezzel is emelve a kerület státuszát.

Egy városfejlesztési program alapvető célja az élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség és értékmegőrzés biztosítása.

Országgyűlésünk a nemzeti jövőkép elérése céljából négy hosszú távú, 2030-ig szóló fejlesztési irányt jelölt meg, ezek:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti forrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott fenntartható térszerkezet.

Vagyongazdálkodási koncepció (tervezet)

A vagyongazdálkodási koncepció tervezete komplex módon kívánja szabályozni az önkormányzati vagyon kezelést és hasznosítást. A dokumentum szerint: az önkormányzat vagyona a kötelező és az önként vállalt önkormányzati feladatok megvalósítását, az önkormányzati hatáskörök gyakorlását, a kerületben jelentkező társadalmi igények kielégítését, valamint a kerületben élő, dolgozó emberek életminőségének javítását szolgálja. Az önkormányzat vagyongazdálkodása ezen célok

valamelyikének vagy összességének teljesítésére, azaz – közvetlenül vagy közvetetten – kizárólag közösségi célok elérésére irányulhat.

Az új fejlesztési dokumentumok legfőbb szakmai céljai, szempontjai és döntései:

A koncepció célrendszerének keretét a szemléleti alapvetések (horizontális célok) mellett az átfogó célok alkotják, amelyek a kívánt jövő elérését szolgáló több ágazatot, tematikát is átfognak.

Újpest átfogó céljai a következők:

- Önálló identitást megtartó kerület.
- Kompakt város – helyben elérhető, minőségi szolgáltatások, munkahelyek.
- Versenyképes gazdaság.
- Színvonalas, bő kínálati paletta a sport és szabadidő-eltöltés területén.
- Duna integrálása a kerület életébe.
- Vonzó környezet – kiváló életminőség.

A horizontális célok a következők: élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség és értékmegőrzés, értékteremtés.

Az Újpest 2030 TFK a kerület területét az alábbi 10 városszerkezeti egységre bontja:

Dél-Újpest, Újpesti lakótelep, Újpest városközpont, Károlyi városnegyed, Újpest kertváros, Északi kertváros, Megyer kertváros, Újpesti Duna-part, Káposztásmegyer lakótelep, Székesdűlő és Megyeri hídfő. Ezek határai a korábbi koncepcióval azonosak.

Az Újpest 2020 ITS-ben meghatározott települési jövőkép:

„Önálló, identitást megtartó kerület, a Főváros szerves része – erős kerületközpont, új mellékközpont, kiváló külső közlekedési kapcsolatok, kompakt város, tudásipar, innováció, kutatás otthona, fővárosi, országos viszonylatban is nagy vonzerővel bíró szabadidős és sportkínálat, minőségi, tiszta, zöldfelületekben gazdag környezet – kiváló életminőség, Dunával együtt élő kerület”

A stratégiai célok:

1. Versenyképes helyi gazdaság és üzleti környezet
2. Hatékony közösségi infrastruktúrák
3. Megújuló városi környezet
4. Minőségi közösségi szolgáltatások
5. Aktív társadalom, szolidáris kerület

Az Újpest 2020 ITS 4 akcióterületet, 1 kulcsprojektet és számos hálózatos projektet javasol. Az akcióterületek:

1. Újpest Városközpont – Városkapu
2. Káposztásmegyer
3. Duna-part

4. Tábor utca – Szilas patak – Farkas erdő akcióterület.

Újpest hatályos településrendezési eszköz állománya

Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ). Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabályzattal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült. A TSZT 2015 az 50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozattal, az FRSZ az 5/2015.(II.16.) Főv. Kgy. rendelettel került elfogadásra. A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatáról, kerületi szabályozási terv

Újpest az új fővárosi településrendezési eszközökkel összhangban lévő tervekkel nem rendelkezik, a hatályos helyi építési szabályzatok a 2012 augusztus 6. előtti OTÉK előírásokon, és a főváros régi TSZT, FSZKT-BVKSZ előírásain alapulnak.

Újpest rendelkezik városrendezési és építési szabályzattal, amit Budapest Főváros IV. kerület –Újpest Önkormányzata Képviselő-testülete Budapest Főváros IV. kerület Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatáról (UKVSZ-ről) szóló 20/2014. (VI.27.) rendelettel fogadta el. Az UKVSZ területi hatálya Újpest közigazgatási területén az övezeti tervlapon meghatározott építési övezetek és övezetek, valamint az ezekkel határos, övezetbe nem sorolt közterületek területére terjed ki. Az UKVSZ területi hatálya lényegében a hatályba lépése előtt már elfogadott 19 db kerületi szabályozási terv (KSZT) területén kívüli területek. A hatályos KSZT-k területén azok előírásait kell alkalmazni. **Mindezen területeken a BVKSZT-i is alkalmazni kell.**

A KSZT-k területe közel azonos az Újpest IVS 2008 akcióterületeivel, mivel az Újpest IVS 2008 a fejlesztés alapjának a szabályozási tervek készítését irányozta elő. A KSZT-k előírásai tükrözik az Újpest IVS 2008 fejlesztési szándékait.

A Petőfi laktanya esetében a KSZT az FSZKT módosítás hiányában nem lépett hatályba.

Az UKVSZ övezeti tervlapja határozza meg a szabályozási terv hatálya alá nem tartozó területek építési övezetek, övezetek területi vonatkozását, valamint a hozzájuk tartozó építési paramétereket. Az építés rendjének meghatározásával a terv közvetlen hatással van a fejlesztési lehetőségekre.

2018. év végéig a közigazgatási területet új OTÉK és TSZT, FRSZ szerinti településrendezési tervi lefedettséggel kell ellátni. Településrendezési eszköz készítése jelenleg nem folyik, a közeljövőben várható egy tervezési közbeszerzés kiírása.

Ifjúsági Konceptió

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata 1996-ban létrehozta a Polgármesteri Hivatal Gyermekek- és Ifjúsági Irodáját. Az iroda a Szervezeti és Működési Szabályzatban rögzítettek szerint látja el a helyi ifjúsági feladatokat. 2010. december 10-től a sportfeladatokkal együtt, a feladatellátás az Emberi Erőforrás Főosztályon belül, a Gyermekek, Ifjúsági és Sport Osztályon működik. A koncepció

részletesen szabályozza a kerületi ifjúságot érintő fejlesztési célkitűzéseket és irányokat.

IVS

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiája alapjául Újpest Településfejlesztési

Koncepciója szolgált. A Településfejlesztési Koncepció kijelöli az egységesen

kezelendő városszerkezeti egységeket (városrészek), meghatározza az egyes

városszerkezeti egységekkel kapcsolatos fejlesztési irányokat, valamint az

akcióterületeket és a településrendezési eszközök megteremtésével összefüggő

feladatokat, a településrendezési célokat. Újpest Kerületfejlesztési Koncepciójában

megfogalmazott „Nagyvárosi múlt, nagyvárosi jövő” mint jövőképet meghatározó fő

irány, szól:

- az itt élőknek (vonzó, élhető lakókörnyezetek, széleskörű, színvonalas, nagy múltú

közintézményrendszer és szolgáltatások, lakáshoz közeli munkahelyek),

- a főváros, a szomszédos kerületek és az agglomeráció északi, északkeleti szektora lakosságának és vállalkozóinak (változatos, korszerű, egyedi élet- illetve munkastílusokhoz kapcsolódó igényeket kielégítő, megfizethető lakó- és vállalkozási ingatlan kínálat, közösségi és egyéni közlekedéssel jó elérhető lakossági és üzleti szolgáltatások, munkahelyek és rekreációs lehetőségek bővülő választéka),

- a regionális, országos és nemzetközi porondon tevékenykedő gazdasági szereplőknek (az Újpest identitását erősítő, céljaihoz illeszkedő fejlesztéseket vonzó befektetői környezet).

2.2 A települési önkormányzat rendelkezésére álló, az esélyegyenlőség szempontjából releváns adatok, kutatások áttekintése, adathiányok kimutatása

A HEP helyzetelemzés alapjául szolgáló statisztikai adatok a TEIR adatbázisból, valamint az elérhető helyi nyilvántartásokból kerültek összegyűjtésre, emellett a HEP-ben felhasználásra kerültek az ágazati beszámolók megállapításai, szakemberek

tapasztalatai. Természetesen azoknál az adatoknál, amelyekre nyilvántartás nincs, ott a 2011. évi népszámlálás adatai lettek figyelembe véve.

3. A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége

A legfrissebb EU-s és hazai statisztikai adatok és a segélyezési tapasztalatok alapján az egyik legsúlyosabb gond a szegénységben élők, közöttük a roma népesség helyzetének fokozatos romlása. Ezen állapot következménye a leszakadás, a kiszorulás az életlehetőségekből mind a tanulás, mind a foglalkoztatás, mind az egészségügyi szolgáltatások területén.

Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia (2011. év) megállapítása szerint minden harmadik ember (kb. 3 millióan) ma Magyarországon a szegénységi küszöb alatt él, közülük 1,2 millióan mélyszegénységben. A szegénységi kockázatok különösen sújtják a gyermekeket és a hátrányos helyzetű térségekben élőket. A romák nagy többsége, mintegy 5-600 ezren (összlétszámuk a becslések alapján kb. 750 ezer) ehhez az utóbbi csoporthoz tartozik. Ezért Magyarországon a romák felzárkóztatását megcélzó politikát nem lehet elválasztani a szegénység elleni általános küzdelemtől, a társadalmi és a gazdasági versenyképesség javításától. Ugyanakkor a romák etnikai csoportjára külön figyelmet kell fordítani, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy a szegények között is ők a legszegényebbek, és eddig őket érték el legkevésbé a felzárkóztató programok. A „kifejezett de nem kizárólagos” (explicit but not exclusive) célzás uniós alapelveinek megfelelően a roma népesség bevonásához szükség van speciális eszközökre és megközelítésre. Fontos kiemelni, hogy a romák esetében jellemző az, hogy még a halmozottan hátrányos helyzetű csoportokon belül is legkedvezőtlenebb helyzetben lévőkhöz tartoznak.

3.1 Jövedelmi és vagyoni helyzet

A szegénység számos társadalmi tényező által meghatározott, összetett jelenség, okai között szerepelnek társadalmi és kulturális hátrányok, szocializációs hiányosságok, alacsony vagy elavult iskolai végzettség, munkanélküliség, egészségi állapot, a családok gyermekszáma, a gyermekszegénység, de a jövedelmi viszonyok mutatják meg leginkább.

Az alacsony jövedelműek bevételeinek számottevő része származik a pénzbeli juttatások rendszereiből. Az inaktív emberek között nagy arányban fordulnak elő az alacsony iskolai végzettségűek, a megváltozott munkaképességűek és a romák. Újpesten a tapasztalatok szerint a munkaerő-piacra jutás fő akadályai: az alacsony iskolázottság, a tartós munkanélküli létből fakadó motiváltsági problémák, a társadalmi előítélet jelenléte. A roma nők iskolai végzettsége, foglalkoztatottsági szintje, jövedelme még a roma férfiakénál is jelentősen alacsonyabb.

3.2 Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció

A KSH szerint a 2013. április 9-én frissített adatok alapján a foglalkoztatottak száma országos szinten 3.877.900 fő volt, ebből a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat területén 200.300 fő, az ipar és építőipar területén 1.156.500 fő, míg a szolgáltatások területén összesen 2.521.000 fő dolgozott.

Munkanélküliség helyzete

Budapesti viszonylat

A KSH adatai alapján a fővárosban nyilvántartott álláskeresők száma 2013 áprilisában 50.476 fő, az előző hónaphoz képest (2013. március) 1.416 fős a csökkenés, 2012 azonos hónapjához képest 3.673 fő a növekedés, 2011 azonos hónapjához képest pedig 1.571 fő a növekedés.

A pályakezdő álláskeresők tárgyhavi összlétszáma 24.707 fő, regisztráción belüli arányuk 48,95 %, előző hónaphoz képest számuk a felére csökkent, 2012. azonos időszakához képest létszámuk megtízszereződött. Az általános iskolai végzettség nélküliek száma 1.228 fő (arányuk 2,43%), a csak általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma 13.340 fő (arányuk: 26,43%).

Korcsoport szerint a nyilvántartásban szereplő álláskeresők 48,47%-a (24.467 fő) a középkorú (26-45 éves) munkavállalói rétegből kerül ki, a 46 éven felüliek aránya 40,39%. Állománycsoport szerint a fizikaiak aránya 64,84% (32.728 fő), akiknek 58,28%-a nem rendelkezik szakmával (betanított- illetve segédmunkás). A nem fizikai foglalkozásúak regisztráción belüli aránya az előző évhez képest 416 fővel nőtt.

Újpesti viszonylat

A Munkaügyi Központ adatai alapján, Újpesten a regisztrált álláskeresők száma kor, nem és iskolai végzettség szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult (a táblázat az év azonos időszakára, december hónapra vonatkozó adatokat tartalmazza):

Regisztrált álláskeresők száma, megoszlása		2010.		2011.		2012.		2013.		2014	
		3 363		3 276		2873		2607		2108	
		*5,13%		*5,05%		*4,45%		*4,07%		*3,31%	
		fő/hó	%	fő/hó	%	fő/hó	%	fő/hó	%	fő/hó	%
Nem	Férfi	1 652	49	1540	47	1314	46	1201	46	968	46
	Nő	1 711	51	1736	53	1559	54	1406	54	1140	54
Kor	18 - 25 év	336	10	362	11	333	11	285	11	245	12
	26 - 60 év	2 993	89	2893	88	2522	88	2264	87	1746	83
	60 év felett	34	1	21	1	18	1	58	2	116	5
iskolai végzettség	általános iskola, illetve anélkül	773	23	779	24	682	24	588	23	483	23
	szakiskola, szakmunkásképző, gimnázium, szakközépiskola, technikum	2287	68	2177	66	1850	64	1696	65	1316	62
	főiskola, egyetem	303	9	320	10	341	12	323	12	309	15

idő-tartam	<= 12 hónapja folyamatosan nyilvántartott	2657	79	2478	76	2161	75	1763	68	1506	71
	> 12 hónapja folyamatosan nyilvántartott	706	21	798	24	712	25	844	32	602	29

Az adatok alapján öröndetes jelenség, hogy a regisztrált álláskeresők száma évről évre csökken. Az álláskeresők korcsoport szerinti megoszlása gyakorlatilag változatlan. Megfigyelhető továbbá, hogy csekély mértékben ugyan, de növekedett azok aránya, akik felsőfokú végzettségük ellenére sem találtak megfelelő álláslehetőséget. 2014-ben végre megtört az a többéves tendencia, hogy a tartósan munkanélküliek aránya növekszik, ebben a körben különösen a 2012 és 2013 közötti 7%-os emelkedés volt riasztó.

Az abszolút számokat tekintve Újpest a fővárosi kerületek az első harmadban van, ami a legtöbb regisztrált álláskeresőt illeti. Ezt a kedvezőtlen statisztikai adatot azonban árnyalja, hogy Újpest lakosságát tekintve is az egyik legnagyobb fővárosi kerület. Az aktív korú lakossághoz viszonyított munkanélküliségi arány tekintetében Újpest a középmezőnyben foglal helyet. Különösen öröndetes, hogy Újpesten az 1000 lakosra jutó adófizetők aránya főváros-szerte az egyik legmagasabb.

Regisztrált álláskeresők Budapest kerületeiben az aktív korú népesség arányában										
Kerület	2010 (fő)	2010 (%)	2011 (fő)	2011 (%)	2012 (fő)	2012 (%)	2013 (fő)	2013 (%)	2014 (fő)	2014 (%)
I.	14892	2,97	14786	2,81	14584	2,48	14001	1,95	13922	1,8
II.	47738	2,41	47374	2,29	46980	2,19	47526	1,75	47298	1,47
III.	76364	3,55	75567	3,49	74763	3,55	76177	2,58	75449	2,2
IV.	65597	4,99	64839	4,52	64108	4,48	64467	4,04	63572	3,31
V.	16257	3,14	16275	3,33	16107	3,12	15733	2,52	15695	2,44
VI.	24447	3,85	24441	3,91	24381	4,08	25297	3,71	25376	3,42
VII.	38075	4,79	37679	4,46	37329	4,71	37456	3,47	36834	3,51
VIII.	47712	7,08	47558	6,49	47408	7,21	50789	5,75	50696	5,33
IX.	35903	4,65	35610	4,04	35950	4,83	39148	7,19	39045	6,42
X.	48331	4,18	48071	3,95	47715	4,7	50700	3,82	50038	3,63
XI.	76838	3,49	76847	3,29	75984	3,26	85944	2,45	87218	2
XII.	31721	2,45	31395	2,38	31151	2,53	30519	2,23	30170	1,76
XIII.	69328	4,33	69505	4,4	69383	4,52	75090	4,11	74909	3,72
XIV.	67763	4,35	67655	3,92	67544	4,26	73987	3,71	73801	3,26
XV.	50870	4,99	50445	4,6	50002	4,73	49928	4,09	49098	3,62
XVI.	43499	3,77	43128	3,63	42717	3,38	42901	2,69	42716	2,4
XVII.	55203	3,92	54832	3,79	54410	4,18	54030	3,71	53299	3,54
XVII I.	62268	3,85	62053	3,57	61704	4,21	61586	3,37	61015	2,9

XIX.	37797	3,76	37375	3,55	36971	4,34	37209	3,38	36632	2,8
XX.	40089	5,89	39736	5,02	39436	6,01	39909	4,57	39401	4,86
XXI.	49163	5,69	48656	5,18	47877	5,44	47824	4,17	47147	4,25
XXII										
.	32882	3,9	32634	3,94	32546	4,44	32514	3,49	32086	2,86
XXII										
I.	14211	5,86	14121	5,02	14031	5,59	13978	4,41	14184	4,7

forrás: KSH és Fővárosi Munkaügyi Központ

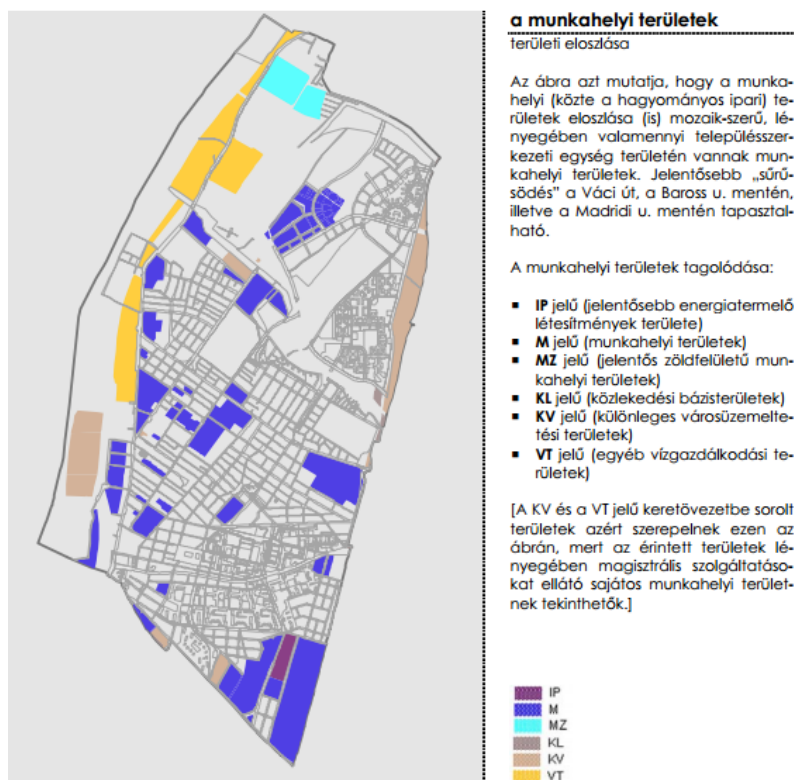
Az egyes települési önkormányzatok a foglalkoztatási helyzet javítása terén korlátozott eszközrendszerrel rendelkeznek. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata az elmúlt esztendőben részben nagyberuházásokkal (Szakrendelő felújítása, új uszoda építése), valamint a helyi kis és középvállalkozások támogatásával, részben pedig közvetlen módon, közfoglalkoztatás útján igyekezett munkahelyeket teremteni az elsődleges és másodlagos munkaerőpiacon. A foglalkoztatás sajátos vetületét képezi továbbá a szociális foglalkoztató fenntartása.

Foglalkoztatási lehetőségek

Újpesten érdemi mezőgazdasági termelés nincs, viszont az ipari szektor és a szolgáltatási szektor megfelelő mértékben fejlett. Az önkormányzat által működtetett Újpesti Gazdasági Klub a kerületben székhellyel vagy telephellyel rendelkező legjelentősebb termelő és szolgáltató cégeit tömöríti.

Újpesten az ipar szerkezetének átalakulása követte a nemzetközi trendeket: a termelő ipartelepek fokozatosan átálltak a szolgáltatóipari, illetve logisztikai funkcióra, a termelő ipar megmaradó vállalatai a környezet számára is érzékelhető technológiai fejlődésen mentek át, illetve megnőtt az ipari innováció jelentősége, a K+F tevékenység aránya és súlya.

Közlekedési szempontból a kerület előnyös helyen fekszik. Tömegközlekedéssel az M3-as metróval, villamossal és buszokkal, gépjárművel a 2-es főútról és a nagyobb forgalmú útvonalokról, valamint az M0-ás autópályáról is jól megközelíthető. A megfelelő közlekedési viszonyoknak köszönhetően a munkavállalók könnyen megközelíthetik újpesti munkahelyüket, s így a foglalkoztatáshoz való hozzáférés esélye mobilitási szempontból ideálisnak mondható.

Jelentős volumenű munkahelyet, illetve az ehhez kapcsolódó beruházásokat jelenleg a nagyobb vállalkozások képesek megvalósítani. Az előzetes hírek szerint a GE Újpesten újabb beruházást kíván elindítani, amely érdemi munkahelyteremtéssel is járhat.

Az önkormányzat kiemelt figyelmet szentel minden lakossági és civil szervezeti bejelentésnek, amelyek a kerületi foglalkoztatás esetében az esetleges negatív diszkrimináció előfordulását mutatnák, azonban az elmúlt években az önkormányzat nem tapasztalt ilyen problémákat.

3.3 Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások

A 2012. évi XCIII. törvény elfogadásával döntés született a járási rendszer kialakításáról, a járási hivatalok 2013. január 1. napjával történő felállításáról, mely a segélyezési rendszert is befolyásolta. A legnagyobb változás az volt, hogy 2013. január 1-től a jegyző hatásköréből a járási hivatalokhoz került az időskorúak járadékának, az alanyi jogon járó ápolási díjnak a megállapítása és folyósítása, valamint az alanyi,

illetve normatív jogon járó közgyógyellátás és egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság megállapítása.

Emellett az Sztv. továbbra is meghagyta azt a lehetőséget, hogy az önkormányzatok helyi rendeletben szabályozva megállapíthatnak méltányossági alapon közgyógyellátást, valamint ápolási díjat, abban az esetben, ha kérelmezők a járási hivataloknál nem jogosultak ezen ellátásokra.

További jogszabályváltozás következett 2013. április 1-jei hatályba lépéssel, minek következtében a jegyző- vagy járási hivatal méltányossági jogkörben hozott döntése ellen nincs helye fellebbezésnek, mely rendelkezés a jogosulatlanul igénybe vett támogatások visszafizetésére kötelezés kapcsán született méltányossági döntésekre vonatkozik.

Sok probléma merült fel az aktív korúak ellátására való jogosultság (foglalkoztatást helyettesítő támogatás, rendszeres szociális segély) és a közfoglalkoztatás kapcsolódása során a jövedelemszámításoknál, valamint az eljárásrendnél. A törvénymódosítás során tisztázták, hogy nem minősül keresőtevékenységnek a rendszeres szociális segélyben részesülő személy közfoglalkoztatása során kapott bére, továbbá egységessé vált, hogy a közfoglalkoztatás ideje alatt mind a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, mind a rendszeres szociális segély folyósítása szünetel.

Bevezetésre került a szünetelés intézménye a foglalkoztatást helyettesítő támogatás esetében. Ez azt jelenti, hogy a keresőtevékenység első 90 napja alatt a támogatás folyósítása szünetel, majd – amennyiben a jogosult nem igazolja a tevékenység megszűnését – a foglalkoztatást helyettesítő támogatást meg kell szüntetni a keresőtevékenység 91. napjától.

2013 júniusában döntés született arról, hogy a következő évtől három segélyt összevonnak. Az átmeneti segélyt, temetési segélyt, valamint rendkívüli gyermekvédelmi támogatást önkormányzati segéllyé alakították át, melynek a jogalkotó a keretszabályait határozta meg a törvénymódosításban, egyben arra kötelezte az önkormányzatokat, hogy 2013. december 31-ig rendeletben szabályozzák az új segélyfajta feltételrendszerét. Ennek az előírásnak Újpest Önkormányzata a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 43/2013. (XII.2.) önkormányzati rendelet megalkotásával tett eleget.

2013 novemberében kormányzati rendelkezés született egy egységes információs adatbázis felállításáról. A Pénzbeli és Természetbeni Ellátások Rendszerének (PTR) célja, hogy országos szinten, egységesen elérhetőek legyenek a rendszeres segélyek, tekintettel arra, hogy elkerüljék, hogy egy személyt több település is segélyezzen.

Magyarország központi költségvetéséről szóló 2014. évi XCIX. törvény szociális ellátásokra vonatkozó módosító rendelkezései 2015. március 1. napjától jelentősen átalakították a szociális segélyezési rendszert.

A módosítások révén a segélyezésben megszűnt az állami és az önkormányzati hatáskörök és finanszírozás párhuzamossága, élesen megkülönböztetésre kerülnek az állam és az önkormányzat feladatai az egyes ellátásokkal kapcsolatban, továbbá a helyi önkormányzatok szélesebb jogalkotási felhatalmazást kaptak arra, hogy a helyi igényekhez alakítsák az általuk nyújtandó szociális ellátásokat. A korábbi vegyes (10-

20%-os önkormányzati önrészű) finanszírozások megszűntek, így az aktív korúak ellátását 100%-ban az állam finanszírozza, míg a helyi szabályozással jobban befolyásolható korábbi lakásfenntartási támogatást és adósságkezelési szolgáltatást, települési támogatás keretében, önkormányzati költségvetésből nyújtják.

A 2015. január 1. napjával módosított szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (továbbiakban Sztv.) legkésőbb 2015. február 28. napjáig jogalkotási kötelezettséget rótt az önkormányzatokra. A módosítás értelmében a települési támogatás megállapításának, kifizetésének, folyósításának, valamint felhasználása ellenőrzésének szabályait önkormányzati rendeletben kell szabályozni, emiatt szükségessé vált az alig egy évvel korábban elfogadott szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 43/2013. (XII.2.) rendelet módosítása. Az átfogó jellegű módosítási kényszer miatt a Képviselő-testület ismét új jogszabály megalkotása mellett döntött, és elfogadta a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 10/2015. (II. 27.) önkormányzati rendeletet.

A 2015-ös jogszabályváltozások révén átalakuló önkormányzati segélyezési rendszer az alábbiak szerint foglalható össze:

Megszűnő, átalakuló támogatások

Megnevezés	Változás
Aktív korúak ellátása rendszeres szociális segély foglalkoztatást helyettesítő támogatás	2015. március 1. napjától aktív korúak ellátása Járási Hivatalok hatáskörébe került, pénzbeli szociális ellátás (a <i>rendszeres szociális segély</i> elnevezés egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatásra módosult)
Személyi szabadság korlátozása miatti kompenzáció	Maradt változatlanul az Önkormányzatoknál
Lakásfenntartási támogatás	2015. március 1. napjától megszűnt, Települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez kapcsolódó támogatás	Maradt változatlanul az Önkormányzatoknál
Ápolási díj	2015. március 1. napjától megszűnt, Települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás
Önkormányzati segély Iskolakezdési támogatás	2015. március 1. napjától megszűnt, Rendkívüli települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás

Köztemetés	Maradt változatlanul az Önkormányzatoknál
Önkormányzati Közgyógyellátás	2015. március 1. napjától megszűnt, Települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás
Fogyatékosok adósságkezelési támogatása	Saját hatáskörben szabályozott támogatási forma
Lakbérttámogatás	Maradt változatlanul az Önkormányzatoknál
Adósságkezelési szolgáltatás	2015. március 1. napjától megszűnt, Települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás
Gyógyszerutalvány	Saját hatáskörben szabályozott támogatási forma
Ünnepekhez kapcsolódó támogatás	Saját hatáskörben szabályozott támogatási forma
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatás	Megszűnt
Gyermek születéséhez kapcsolódó támogatás	Saját hatáskörben szabályozott támogatási forma
Babaköszöntő	Saját hatáskörben szabályozott támogatási forma
Óvodáztatási támogatás	2015. július 31 napjával megszűnt
Önkormányzati segély	2015. március 1. napjától megszűnt, Rendkívüli Települési támogatás néven állapítható meg ilyen jellegű támogatás
Lakbérttámogatás	A lakástörvény felhatalmazása alapján, önkormányzati forrásból nyújtott támogatás, amely 2015. március 1-től több rászoruló által és magasabb összegben vehető igénybe

Újpest Önkormányzata a „Települési támogatások” körében az alábbi ellátástípusokat vezette be:

- Lakhatási támogatás - a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez nyújtott pénzbeli szociális ellátás
- Gondozási támogatás - a 18. életévét betöltött tartósan beteg hozzátartozójának az ápolását, gondozását végző személy részére nyújtott pénzbeli szociális ellátás
- Hátralékkezelési támogatás - a lakhatási kiadásokhoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére nyújtott pénzbeli szociális ellátás

Az új, a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló rendeletben az Önkormányzat megszüntette a lakásfenntartási

támogatás és a lakbértámogatás párhuzamosságát, az előbbi helyett bevezetett lakhatási támogatást ugyanis csak azok vehetik igénybe, akik lakbértámogatásra nem jogosultak. A lakbértámogatás szabályai, csakúgy, mint az adósságkezelési szolgáltatás helyébe lépő hátralékkezelési szolgáltatás előírásai az ügyfelek számára kedvezően módosultak, több rászoruló számára lehetővé téve a támogatások igénybe vételét. Az ünnepekhez kapcsolódó támogatásban részesíthető rászorulók merítési köre is nagyobb lett. A gyógyszerkiadások viselésének könnyítéséhez való hozzájárulást, a gyógyszerutalvány jogosultsági feltételrendszerének könnyítésével, és az éves keretösszeg emelésével kívánja az önkormányzat biztosítani. A korábban legnagyobb visszaélésre lehetőséget adó méltányossági ápolási díj helyébe lépő gondozási díj eljárási szabályainak körültekintőbb meghatározásával sikerült elérni, hogy ezt a támogatási formát is az arra valóban rászorulók vehessék igénybe.

3.4 Lakhatás, lakáshoz jutás, lakhatási szegregáció

Az önkormányzat tulajdonában lévő Újpesti Vagyonkezelő Zrt. jelenleg 2.527 önkormányzati lakást és 1.545 nem lakás célú bérleményt kezel, végzi emellett Újpest kommunális munkáit, az önkormányzati és a részben önkormányzati beruházásokat, ingatlanhasznosításokat, ingatlanvásárlásokat.

Az Önkormányzat Képviselő-testülete 2011. december 15-i ülésén rendeletcsomagot fogadott el, amellyel újraszabályozta a korábbi lakásgazdálkodási tevékenységet. Megalkotta az Önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérbeadásának szabályairól és a bérleti jogviszony feltételeiről szóló 39/2011. (XII. 19.)-, és az Önkormányzat tulajdonában álló lakások lakbérének mértékéről szóló 40/2011. (XII. 19.) önkormányzati rendeleteket, valamint módosította a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek elidegenítéséről szóló 7/1994. (V. 4.) és a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 23/2003. (VII. 16.) önkormányzati rendeleteket. Az új jogszabályi előírások 2012. január 1-jén, illetve 2012. március 1-jén léptek hatályba, hatásukat tehát éppen a tárgyidőszakban fejtették ki.

E rendeletekkel az Önkormányzat, összhangban a „Hajrá Újpest Városfejlesztési Program”-ban megfogalmazott irányokkal, valamint a lakásbérletlők körében 2011-ben elvégzett széleskörű felmérés tapasztalataival, a korábbi bérlakás-gazdálkodási rendszer átfogó megújítását kívánta elérni. A módosítások legfontosabb elemei a kiszámíthatóság, az igazságosság, a fenntarthatóság és a rászorultsági elv érvényesítése a lakásgazdálkodásban.

Ennek keretében a jogszabályok a korábbinál sokkal pontosabban rögzítik a lakásbérbeadás lehetséges jogcímeit, különösen a szociális helyzet alapján történő bérbeadás feltételeit. A jogállamiság egyik kiemelkedően fontos alapelveként, a jogbiztonságnak az érvényre juttatása érdekében hatályos rendeleteinkben elhatárolásra kerültek a döntési hatáskörök, továbbá tételesen megjelennek a döntéshozó által gyakorolható méltányosság lehetséges szempontjai és határai. A korábban a Népjóléti és Lakásügyi Bizottság által kimunkált és a gyakorlatban néha kiszámíthatatlanul érvényesülő jogviszonyrendezési eljárások szintén jogszabályi

formát öltöttek. A bérlakásgazdálkodás fenntarthatósága érdekében jelentősen bővült a lakásoknak a nem a szociális helyzet alapján történő bérbe adásának a lehetősége. A lakbérrendszer átalakításával és a piaci alapú bérbe adások számának növekedésével a lakásgazdálkodás már korántsem jelent akkora teherterelt a költségvetés számára, mint a korábbi esztendőben, a beszedett bérleti díjak mértéke évről évre nő és a tárgyévi beszedési arányok is javulnak, ennek eredményeként sem 2014-ben, sem 2015-ben nem volt szükség a lakberek emelésére – még az infláció mértékéig sem.

Ugyan a korábbi, a tényleges fenntartói költségektől messze elmaradó bérleti díjak emelésre kerültek, az Önkormányzat a rászorulókat részére egy többlépcsős támogatási rendszert vezetett be. A szociális helyzet alapján bérbe adott lakások bérlőinek jelentős hányada a bérleti díjból 30%-os lakbérkedvezményben részesül, továbbá kibővült a lakbértámogatásra jogosultak köre is. (2012-ben 690 család, míg 2013-ban 660 család vehette igénybe a lakbérkedvezményt, amely a jogosultak részére összesen évente több mint 15,5 millió forintos kedvezményt jelentett. Az, hogy a támogatottak túlnyomó többsége alanyi jogon, a lakás minősége alapján vehette igénybe a lakbérkedvezményt azt igazolja, hogy a jogalkotó helyesen mérte fel a rászorultak körét.)

Míg a 2012-es esztendő a lakásgazdálkodásban az átfogó változások éve volt, addig a 2013-as és a 2014-es a konszolidáció idejének tekinthető.

Az Önkormányzati lakáshoz jutás pályázati formában, valamint a Népjóléti és Lakásügyi Bizottság által elbírált egyedi lakáskérelmek útján történik.

2012 és 2014 között – a korábbi évekhez hasonlóan – az Önkormányzat kizárólag a **fiatalok garzonházában** év közben megüresedett lakások bérleti jogának elnyerésére hirdetett meg pályázatot. A fecskéházi jelentős fluktuáció ugyanakkor 2012-ben és 2013 két, míg 2014-ben egy pályázat kiírását tette lehetővé. A meghirdetett lakásokra összesen 78 pályázat érkezett, amelyből 61 volt érvényes. A Bizottság döntései nyomán összességében 42 házastársi, illetve élettársi kapcsolatban élő fiatal pár nyert elhelyezést a fiatalok garzonházában.

A statisztikai adatok azt mutatják, hogy az Önkormányzathoz benyújtott új lakás bérbe adása iránti kérelmek száma 2009-től évről évre csökkent, majd 2014-ben ismét emelkedett. A Népjóléti és Lakásügyi Bizottság átlagosan ezen kérelmek 10%-át bírálta el pozitívan, ám minden évben előfordul, hogy az Önkormányzat nem tud olyan lakást felkínálni, amely kielégíti a kérelmező igényeit. Gyakran a felújítási költségek viselését nem vállalja az, akinek a kérelmét támogatta a Bizottság, vagy időközben más módon rendeződik a lakhatása, ezért visszavonja a kérelmet. A képet árnyalja, hogy az önkormányzati döntés alapján szociális vagy költségelví lakbérrel bérbe adott lakások mellett, az UV Zrt. 2011 óta évente növekvő számban ad bérbe piaci alapon lakásokat (2011-ben 11 db, 2012-ben 77 db, 2013-ban 112 db, 2014-ben 106 db).

A Népjóléti és Lakásügyi Bizottság jóval nagyobb arányban bírálta el pozitívan a másik lakás bérbe adására irányuló kérelmeket (több, mint 50%), ugyanakkor itt a tényleges teljesülési mutatók a bizottsági döntésekhez képest rosszabbak. Ennek az a magyarázata, hogy azok, akik már önkormányzati lakásban élnek – a korábbi kérelmük és az Önkormányzat pozitív döntése ellenére is – sokkal nehezebben adják fel a megszokott otthonukat, a költözéssel, lakásfelújítással járó konkrét nehézségek láttán visszalépnek. Jellemző, hogy azok, akik a lakásuk magas fenntartási költségei

miatt kisebb lakás bérbe adását kérték, a felajánlott lakás ismeretében a megszokott komfortérzet elvesztésétől való félelmükben gondolják meg magukat. Hasonló a helyzet azoknál, akiknek a lakásra keletkezett tartozás miatt felmondásra került a lakásbérleti jogviszonyuk, és a Bizottság – a jövedelmi adatok alapján – kisebb lakás bérbe adásáról döntött, nem látva esélyt, hogy az általuk lakott lakás fenntartási költségeit viselni tudják, és a tartozásokat is törlesztik. A komfortfokozat miatti visszalépés, vagy a szűkösebb lakhatási körülmények elfogadása helyett, sokszor ezek a bérlők családi segítséggel, vagy olykor – helytelenül – bankhitel révén, erőn felül törlesztik adósságaikat, és mindent elkövetnek azért, hogy a korábbi lakásukra köthessenek ismételten bérleti szerződést, és nem költöznek be a felajánlott cserelakásba.

Újpesten a hajléktalanok nappali intézményeinek napi átlagos forgalma viszonylagos állandóságot mutat az elmúlt évek trendjei alapján. A kerületben kialakult egy ún. jelzőrendszer, amelynek keretében az utcai szociális munkások és az állampolgárok próbálják időben felderíteni a hajléktalan helyzeteket és a lehetőségekhez képest támogatni őket, bevonni az ellátásba. Ezen tevékenységben a helyi hajléktalanok ellátásával foglalkozó civil szervezetek pl.: a Twist Olivér Alapítvány, Habitat for Humanity, Menhely Alapítvány is jelentős mértékben közreműködnek.

A Twist Olivér Alapítvány által működtetett intézmények

- Átmeneti szálló (1044 Budapest, Fóti út 4.): itt összesen 41 férfi férőhely áll a lakók rendelkezésére. Az átmeneti szálló célja a hajléktalan emberek támogatása a szociális munka eszközeivel, közös célok kitűzésével, a társadalomba való beilleszkedés, visszailleszkedés elősegítése, melynek területei főként a foglalkoztatási rehabilitáció, az előtakarékosság és a kapcsolati rendszer felépítése vagy helyreállítása, addikcióval kapcsolatos problémákban való segítségnyújtás. A szállón 2012-ben 100, 2013-ban pedig 89 ügyfél fordult meg, míg 2014 első félévében 70 rászoruló lakott az intézményben.

- Nappali melegedő (1044 Budapest, Fóti út 4.): kiemelt cél a hajléktalan emberek támogatása és segítése a szociális munka eszközeivel: nappali tartózkodásra, személyi tisztálkodásra, az étel melegítésére, elfogyasztására, a közösségi együttlétre szolgáló helyiségek, tisztálkodó szerek, ehhez szükséges textil, fűtés, világítás, hideg-melegvízzel való ellátás, elektromos áram biztosítása, a személyes ruházat tisztításához: mosógép, szárítógép, mosószer, szükség esetén ruházat pótlása, szükség esetén az étel melegítésére, elfogyasztására szolgáló eszközök használata, a közösségi helyiségekben a kultúrált szórakozást biztosító eszközök használata, takarítás, fertőtlenítés. A nappali melegedő napi 60 főt tud vendégül látni, egy-egy év során az összes igénybe vevő száma megközelíti az ezer főt.

- Utcai gondozó szolgálat (1044 Budapest, Fóti út 4.): fő feladat a hajléktalan emberek, csoportok felkutatása, a szociális ellátórendszerbe való bevonásuk, ügyintézés, úgymint iratpótlás, jövedelemhez juttatás, stb. természetbeni támogatás, ruha, tisztálkodó szerek, gyógyszerek élelmiszer csomagok osztása, krízisintervenció. Az

ellátási területen jelenleg mintegy 200 fedél nélkül élő van, ezen személyek jelentős része férfi, átlagéletkoruk 48 év. A női kliensek száma kb. 25%

A hajléktalanság problémája sok szempontból jogi, munkaerő-piaci, lakásügyi, pszichiátriai. A hajléktalanok közül sokaknak még alkalmazkodási, összeférhetlenségi problémáik is vannak és nem utolsósorban valamilyen szenvedélybetegségük is vélelmezhető. Hatékony szociális munkát végezni velük csak mind ezek szem előtt tartása mellett lehet.

Az utcai szociális munkán keresztül az önkormányzat folyamatosan vizsgálja a kerületben megjelenő hajléktalanok számát, sajátosságait. Jellemző, hogy 87%-ának nem volt soha fővárosi bejelentett lakcíme. A hajléktalanság kialakulásának okaiként az alábbi tényezőket jelölték meg: az elszegényedés, a munkanélküliség, a jövedelemhiány okozta lakhatási nehézségek, a lakásvesztés. A hajléktalan emberek között igen nagy számban vannak állami gondozásból kikerült, hosszabb-rövidebb börtönbüntetésből szabadult, elvált, alkoholbeteggé lett emberek. Az állami nevelés megszűnése nagykorúság elérése miatt történt. Az átlagos életkor 38 és 44 év között változik, az 50 és 60 év közöttiek a melegebben kisebb, az utcán nagyobb arányban vannak jelen. A közterületen élő hajléktalanok nem szerinti megosztást vizsgálva, megállapítható, hogy a nők aránya 25%, ez az előző évekhez képest növekedést mutat. A hajléktalanná válás óta eltelt évek számát nézve, megállapítható: az egy évnél rövidebb ideje hajléktalanok aránya 17%, több mint két éve hajléktalan 77%, tíz évnél is régebben hajléktalanként él 6%-uk. Betegségekre vonatkozó kérdéscsoport válaszai szerint a megkérdezettek legnagyobb arányban pszichiátriai és szenvedélybetegségekben szenvedtek (arányuk 25,4%). A szív- és érrendszeri betegségek aránya 19,2%, vagyis csaknem minden ötödik megkérdezettnek van ilyen jellegű betegsége. Az előző évek tendenciái alapján megállapítható, hogy a gazdasági válság idején ezen célcsoport a munkaerő-piac beszűkülése miatt még nehezebben talál bejelentett álláslehetőséget.

A 2013-as esztendő végén az Önkormányzat tárgyalásokba kezdett a Habitat for Humanity szervezettel arról, hogy Újpesten élő hajléktalanok számára lakást biztosítson. A Budapesten és egész Magyarországon újszerű ún. „housing first”, „elsőként lakhatást” projekt keretében végül 5 lakást adott bérbe az Önkormányzat három egyedülálló személy és két élettársi kapcsolatban élő olyan pár részére, akik korábban Újpesten a Duna árterében hajléktalanként éltek, és otthonukat elmosta a 2013-as nagy áradás. A projektben szereplő személyeket a Hálózat Alapítvány választotta ki, és a társadalomba történő teljes értékű visszailleszkedésüket mind az Alapítvány, mind pedig a Családsegítő Szolgálat munkatársai intenzív szociális munkával segítik. A Habitat for Humanity választotta ki a ténylegesen bérbe vett ingatlanokat az Önkormányzat által felajánlott lakásokból, továbbá – németországi anyaszervezete támogatásával – fel is újította azokat. Ez a program – újszerűsége mellett – sikeressége esetén kiváló példája és ösztönzője lehet a különböző intézmények összehangolt és eredményes tevékenységének, ezért 2015-ben az Önkormányzat a program további 5 lakással történő kibővítéséről döntött.

3.5 Telepek, szegregátumok helyzete

A település szegregátumainak és szegregáció által veszélyeztetett területeinek bemutatása

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) egy szegregátumot jelölt meg a kerületben. A Újpesten található egy szegregátum a kerület déli részén, az Újpest városközpont városrészben található (1. számú térképen 1-es számmal jelzett, bekarikázott tömb).

A terület bemutatása

A szegregátum a Berda József utca 2., 4., 6. szám alatti épületeket takarja. A 8. szám alatti épület (20 lakás) bontásra került. A terület 35 önkormányzati tulajdonú bérlakás található, 16-ban nincs bérlő, üres.

A terület az újpesti vasútállomás közelében található, a vasútvonal mellett fekszik, attól betonkerítéssel elválasztva. Az M3 metró Újpest Városkapu megállója 200 méterre található a tömbtől.

A lelakott, romló állapotú lakások jelentős része befalazásra került. A tömbben a legszegényebb bérlők mellett vannak jobb helyzetű családok is, akik jelentős beruházással felújították a bérleményüket.¹

A tömb szanálás előtt álló, bontás alatt lévő területként van nyilvántartva. A szanálás határideje még nem került kitűzésre.

A területen élő kisgyermekesek elsősorban az Aradi Óvoda Csányi Tagóvodájába járnak, mely intézményben a 2014/2015-ös nevelési évben 78 gyermek lett beíratva. Ebből 21 gyermek (21,9%) hátrányos helyzetű (HH), három gyermek (3,8%) sajátos nevelési igényű (SNI), halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) nincs az óvodában. A kerület óvodáiban 3214 gyermek jár, a HH gyermekek száma 332 (10,3%), a HHH gyerekeké 9 (0,3%), az SNI óvodások száma pedig 60 (1,86%). Összehasonlítva a Berda utcai gyerekek körzeti óvodáját a kerület valamennyi óvodájának a helyzetével látható, hogy a Csányi Tagóvodába járó gyermekek körében a HH és az SNI tanulók aránya több mint duplája, mint az újpesti mutató. Ennek oka, hogy HHH gyermek nincs regisztrálva a Csányi Tagóvodában az lehet, hogy 2013-ban a HH és HHH gyermekek definíciója megváltozott és beemelésre került a gyermekvédelmi törvénybe.² A változások egyik legfontosabb eleme, hogy a gyermek lakókörnyezete is vizsgálatra kerülhet a HHH státusz megadásánál: *„a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve lakáskörülményei, ha megállapítható, hogy a gyermek a településre vonatkozó integrált településfejlesztési stratégiában szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben vagy félkomfortos, komfort nélküli vagy szükség lakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéséhez szükséges feltételek.”*

A szegregátumban a lakások mérete és komfortfokozata igen alacsony, közel fele komfort nélküli vagy félkomfortos, nagyobb részük egyszobás lakás.

Az önkormányzat a területen szociális városrehabilitációs programot készít elő a 2014-2020-as programozási ciklusban. A bontásokat az eddigi ütemezés szerint kívánja folytatni, előzetesen felkészítve az itt élőket az integrált környezetbe költözésre. Ennek érdekében intenzív és fókuszált szociális munkát kívánnak alkalmazni a tömbben.

¹ Az Újpesti vagyongazdálkodó ZRT. információja.

² 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról 67/A §.

A szegregátumra vonatkozó fejlesztések, programok

Az 1. számú szegregátum önkormányzati tulajdonú épületei leromlott állapotúak, az alacsony státuszú lakosság koncentrációja nagy, ezért a tömb felszámolására tervet szükséges kidolgozni. A rossz állapotú, komfort nélküli önkormányzati bérlakások bontása elkerülhetetlen, kizárólag ezzel lehet elérni a szegregátum laksűrűségének csökkenését. A kiköltöztetés alapfeltétele a bontásnak. Annak érdekében, hogy ez minél zökkenőmentesebb legyen, mobilizációs program kidolgozása szükséges, amelynek fókuszában annak kell állnia, hogy a kiköltöző családok integrált környezetbe kerüljenek. E folyamat elindítása előkészítést igényel.

A szegregátumban élő családok helyzetének alapos felmérését szükségesnek tartjuk, ezért **szociális térképet készítünk** az itt élőkéről.

Az önkormányzati kapacitások gyengesége miatt **erősíteniünk kell a civil szervezetek bevonását**, elsősorban a családok szociális problémáinak kezelése és a gyerekek szabadidejének hasznos eltöltésének megszervezése érdekében.

Az előkészítő programok szervezése mellett, a helyi lakosság bevonásával előkészítjük a középtávú cél, a terület bontását, melyre 2017-től kerülhet sor. A rossz állapotú, komfort nélküli önkormányzati bérlakások bontásával elérhető a szegregátum megszüntetése. A program sikerességének biztosításáért **mobilizációs program kidolgozása szükséges** annak érdekében, hogy a kiköltöző családok integrált környezetbe kerüljenek.

3.6 Egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A kerületi állampolgárok a közszolgáltatások többségét – néhány fekvőbeteg ellátás kivételével - helyben érik. Az önkormányzat minden kötelező feladatát ellátja, megjelenő lakossági igények alapján önként vállalt feladatokkal egészíti ki az ellátórendszerét.

A népesség egészségügyi helyzetére jellemző, hogy egyes népbetegségek, mint a magas vérnyomás, a szív- és érrendszeri elváltozások 2009. évben a népesség 22,8%-át érintette, 2011. évben ez a szám 29,6% -ra változott. Az emésztőszervi és az anyagcsere betegségek aránya is magas. A házi orvosi egészségügyi statisztikák alapján megállapítható, hogy az ún. belgyógyászati megbetegedések fordulnak elő leggyakrabban (magas vérnyomás, különböző szívbetegségek, anyagcsere-kórképek, cukorbetegség, rosszindulatú daganatok). A gyermekek esetében továbbra is az asztma (26,7%), az általános immunrendszer elváltozásai (20,5%), a bőr speciális immunrendszerének gyulladásozó állapota (19,1%), valamint a táplálkozási és anyagcsere megbetegedések a legjellemzőbbek (15,4%).

Az egészségügyi ellátás színvonalasan biztosított az alapellátás körébe tartozó települési önkormányzati feladatok tekintetében:

- házi orvosi, házi gyermekorvosi ellátás,
- fogorvosi alapellátás,

- alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás (felnőtt, gyermek),
- védőnői ellátás,
- iskola- és ifjúság orvosi ellátás.

A házi orvosokhoz praxisonként átlagosan 1.813 fő, a házi gyermekorvosokhoz átlagban 795 fő tartozik. Az átlagos betegforgalom nagysága havi bontásban a házi orvosoknál 726 fő/hó/praxis, a házi gyermekorvosoknál 442 fő/hó/praxis.

A kerületben működő egészségügyi intézetek

- felnőtt és gyermek járóbeteg szakrendelő (Újpesti Szakrendelő): a felnőtt szakrendelő 27 szakterületen biztosít ellátást, a gyermek szakrendelő pedig 10 szakterületen. Az adatok azt mutatják, hogy a rendelkezésre álló erőforrások a fenti szakterületek vonatkozásában kielégíti a lakosok szükséglet alapú járóbeteg szakellátási igényeit. Az előjegyzési rendszer lehetővé teszi a telefonon, személyesen történő bejelentkezést.

A járóbeteg szakellátások kihasználtságának vizsgálatát az önkormányzat és szervei folyamatosan végzi, felmérve a lakossági megbetegedésekből és azok jó szakmai ellátásából fakadó igényeket, a szükségleteknek megfelelő átcsoportosításokat végrehajtva.

Az egynapos sebészet esetében az OEP által finanszírozott hat szakma teljesítményei szerint vizsgálva, a legnagyobb arányt a szemészeti, majd a sebészeti, ortopédiai, nőgyógyászati, urológiai és a fül-orr-gégészeti műtétek teszik ki.

A fogorvosi alapellátás az Újpesti Szakrendelőben érhető el, ahol 12 fogorvos praktizál. Gyermekfogászat területén a Király utcai gyermekfogászat biztosít 5 fogorvos közreműködésével TB által finanszírozott fogászati ellátást.

29 területi védőnő a házi gyermekorvosokkal szoros együttműködésben végzi munkáját, tevékenységükkel a kerület egészét lefedik, az érintett családok (anyák, várandósok, gyermekek) részére elérhetőek. A területi védőnők mellett 15 fős iskolai és ifjúsági védőnői szolgálat működik.

A kerületi éjszakai és munkaszüneti központi felnőtt orvosi ügyelet 24 órás sürgősségi ügyelet formájában tevékenykedik.

A területi ellátásért felelős kórház az Árpád Kórház, a Károlyi Sándor Kórház és a Városi kórház, míg a gyermekek vonatkozásában a Heim Pál Kórház és Madarász V. utcai telephelye.

A személyes gondoskodást nyújtó szociális szolgáltatásokhoz az időskorúak esetében az Őszi Fény Integrált Gondozási Központ, a Gyermekjóléti Szolgálat, a Mentálhigiénés Csoport és az Újpesti SZI Családsegítő Szolgálat biztosítja. Az egyes telephelyeken a preventív rendszerszemléletű szociális munka keretében komplex segítséget nyújtanak az állampolgárok önálló életvitelének és készségének megőrzéséhez, erősítéséhez. Ide sorolható: a szociális étkeztetés, a házi

segítségnyújtás, a jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, idősek nappali ellátása, nappali melegedő, családsegítés, gyermekjóléti szolgáltatás, bölcsőde, családi napközi és idősek átmeneti elhelyezését nyújtó intézménye. A szociális ellátások és a szolgáltatások összehangoltan, koordináltan működnek, nagymértékben lefedik a szociális szükségleteket. A helyi szociális ellátórendszer középpontjában továbbra is a segítségre szoruló emberek állnak, akiknek színvonalas ellátása feltételezi az emberi értékek tiszteletben tartását. A helyi szociális szolgáltatások gyakorlatában a személyközpontú szociális munka folyamatosan biztosított, amely megteremti a hátrányos helyzetben élők támogatásának, az esélyegyenlőség megteremtésének feltételeit.

A népegészségügyi, koragyermekkori kötelező szűrésekhez való hozzáférés a lakosság számára biztosított, továbbá a kerületi egészségügyi szűrések térítésmentesen és önkéntes bejelentkezés alapján a kerületi állampolgárok számára hozzáférhetők. Ebben fontos tényező, hogy részben a szociálisan rászorult lakossági szegmens prevenciója élvez prioritást, de idetartoznak az életkor és nem által meghatározott kockázati faktor lehetőségével bíró állampolgárok is. A rendszeres szűrések köre: a mammográfia, a hasi és emlő UH, valamint az ODM vizsgálat csontritkulás megállapítása céljából, urológiai prosztatata- és herevizsgálatok.

A primer és szekunder prevenció tevékenységét leghatékonyabban a védőnői szolgálat és a házi gyermekorvosi ellátás biztosítja. A kerületben folyamatos az egészségmegőrző szűrőprogramok megrendezése, melynek eredményeként a szülők a gyermek alkatára vonatkozó jellemzőkön túl – magasság, hízásra való hajlam stb. – tanácsot kapnak a helyes életmód kialakítására, választható sportágra, munkaterületre. Az átlagtól eltérő mérési eredményt mutató tanulók ingyenesen speciális torna és gyógyúszás tanfolyamon vehetnek részt.

Fogászati szűrést az iskola-egészségügyi feladatok közt a gyermekfogorvosok végeznak az oktatási intézményekkel történt megállapodások alapján és az iskolafogászati rendelésen szinte minden tanuló megjelenik szűrővizsgálaton.

A kerületben a prevenció és szűrőprogramok szervezése során az egyes programok az egészséget szolgáló egyéni magatartásminták kialakítását célozzák a lakosság körében, főként a gyermekek, idősek, illetve a magas kockázatú célcsoportokra fókuszálva, együttműködve a Magyar Vöröskereszt Budapesti Szervezetével, az idősek klubjaival. A rászoruló idősek részére telemedicinális egészségügyi gondozási projektek is bevezetésre kerülnek (EKG, vércukor, koleszterin, vérnyomás meghatározások).

Az önkormányzat minden köznevelési intézményben, bölcsődében és idősek klubjaiban megszervezi a közétkeztetést, amely megfelel az érintett korosztály egészséges étrendjére vonatkozó elvárásoknak. A szolgáltatók minőségi és mennyiségi ellenőrzése folyamatos, szakember bevonásával történik.

Az önkormányzati sporttevékenység magában foglalja a testnevelés és sportkultúra valamennyi formáját, a gyermekek és felnőttek testkulturális, rekreációs és szabadidős

tevékenységétől, rendszeres testmozgásától a technikai és szellemi sportokon át a versenysportig, beleértve a testnevelés, testedzés és az egészségmegőrzés minden kapcsolódó területét.

A kerületben a több kisebb sportegyesület mellett 5 jelentős sportcentrum működik:

- Halassy Olivér Sportcentrum (1045 Budapest, Pozsonyi utca 4.)
- Jégpalota (1046 Budapest, Homoktövis utca 1.)
- Újpesti FC (1044 Budapest, Megyeri út 13.)
- Tungsram SC (1044 Budapest, Megyeri út 6.)
- Oxygen Wellness Újpest (1042 Budapest, Árpád út 47-49.)

A kerületi ellátórendszer elemei mindenki számára hozzáférhető, egységes, egymásra épülő szolgáltatásokat nyújt folyamatos és megbízható módon. Az ellátórendszer hatásosságát és hatékonyságát eredményezi az is, hogy az egészségügyi, az oktatási-közművelődési-, sport- és a foglalkoztatási intézmények, szervezetek a szakmai programjuk megvalósítása során együttműködnek.

Az önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

A pénzbeli ellátások és a közszolgáltatások szervezése során pozitív diszkriminációval próbálja segíteni az önkormányzat a célcsoportokhoz tartozókat. Ez részben szabályozási eszközökkel, részben eljárások bevezetésével, részben a nyilvánosság eszközeinek alkalmazásával történik. Ennek során az Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzatnak jelentős szerepe van.

3.7 Közösségi viszonyok, helyi közélet bemutatása

A közösségi élet színterei sokrétűek, ilyenek a lakóközösségek, a munkahelyek, önkormányzati intézmények, a templomok, a civil szervezetek. A kerület kedvező természeti adottságokkal, értékekkel rendelkezik, lakosainak többsége lokálpatrióta.

A kerület lakosságának egészségét, gazdasági és társadalmi jólétét, életminőségének javítását úgy lehet biztosítani, ha a fejlesztési tevékenységek során a környezet és fejlődés, illetve a gazdaság, társadalom és környezet problémáinak kezelése együtt történik.

2008-ban született meg az ágazatokat, szakterületeket legmagasabb szinten összefogó Integrált Városfejlesztési Stratégia, amely az erre épülő városrendezési tervekkel térbeli-műszaki-ökológiai kereteket biztosít a megfogalmazott célkitűzéseinek megvalósításához.

Újpesten változatos formában van lehetőség a tartalmas és igényes művelődésre, kikapcsolódásra. A művelődési intézmények programjaikat a lakossági igényekre és a

civil szervezetek kezdeményezéseire tekintettel alakítják. A legjelentősebb kerületi kulturális intézmények:

- Ady Endre Művelődési Ház
- Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Babits Mihály Könyvtára
- Karinthy Frigyes Művelődési Ház
- Lóverseny téri Közösségi Ház
- WAX Kultúrgyár
- Újpest Színház
- Ifjúsági Ház
- Újpesti Helytörténeti Gyűjtemény
- Újpesti Polgár Centrum - Újpesti Galéria
- Újpesti Kulturális Központ
- Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpont

A rekreációs célú szabadterek között a közparkok, közkertek, lakótelepi zöldterületek, szerepelnek, de idetartoznak az önkormányzat tulajdonában lévő oktatási, nevelési, kulturális intézmények kertjei is.

A helyi közéleti szerep növekedésének ösztönzésére a helyi média szolgál. Az önkormányzat honlapja, a kerületi újság, a hetente megjelenő Újpesti Napló kiadási költségeinek biztosításával az újság eljut az állampolgárok, a kerületi vállalkozások, intézmények felé. A kerületi kábeltévé (Újpesti Közéleti Televízió) működési, üzemeltetési költségeinek biztosításával a kerületre vonatkozó főbb adatok, helyi önkormányzati jegyzőkönyvek, határozatok, rendeletek széles körű tájékoztatást biztosítanak.

Az önkormányzat gondot fordít arra, hogy az állampolgárokat, a kerületben lévő „szellemi tőkét” bevonja a kerület társadalmi életébe, a kerületfejlesztési programok előkészítésébe. Az ingatlanberuházókat ösztönözi képzőművészeti alkotások, szökökutak elhelyezésére, segíti a nemzetiségi művészeti csoportok alakulását, bemutatkozását, a nemzetiségi hagyományőrző rendezvények lebonyolításához helyszínt biztosít. Egyre nagyobb hagyománya van a civil szerveződéseknek, amelyek egy meghatározott célú közös állampolgári tevékenységeknek színterei. A helyi lakosság integrációját támogató közösségfejlesztő programok egyre nagyobb számban fordulnak elő.

A civil szervezetek aktívak, sokszínű tevékenységeikkel a kerület fejlődéséhez járulnak hozzá. Az önkormányzat pályázati lehetőségek biztosításával, rendszeres tájékoztatással és folyamatos párbeszéd fenntartásával segíti munkájukat. Számos civil szervezet önkéntes munkájával és adományok közvetítésével enyhíti a hátrányos helyzetű családok mindennapjait. A szolidaritás és felelősség mind magánemberekben, mind a kerületben működő gazdasági szervezetekben jelen van. Jellemzően felajánlások, önkéntes munkában nyilvánul meg. Ez a jelenség karácsony közeledtével erősödik fel, december hónapban jóval magasabb az ajándékozás készletése. Ez általában 500-1000 családot is érinthet, önkormányzati támogatásokat is beleszámítva közel 5000-6000 család javát szolgálja.

A helyi kötelező közzolgáltatási feladatok megszervezése, a humán szolgáltatások, a szociális és gyermekjóléti ellátások, a település üzemeltetési feladatai, a közterületek tisztántartása biztosított. A kerületi állampolgárok számára elérhetőek, megfelelő színvonalon működnek és minden jogos igényt kielégítenek. Az önkormányzat részben, mint intézményalapító és fenntartó, részben szolgáltatási szerződés útján gondoskodik. Az egyes feladatok ellátása során együttműködik a helyi, nem önkormányzati fenntartású intézményekkel, civil szervezetekkel, gazdasági társaságokkal, a történelmi egyházakkal, a nemzetiségi önkormányzatokkal és egyéb szervezetekkel.

A közzolgáltatások esetében folyamatos cél az ellátás minőségének további javítása, a szolgáltatási biztonság megteremtése, illetve fenntartása, az érintett szolgáltatások megfizethetősége, egyben a közzolgáltatások fenntartása.

Az állampolgárok életminősége az élhető mindennap alapfeltételeit tartalmazza, ide tartoznak a fizikai környezettel kapcsolatos tényezők és az úgynevezett humánszolgáltatások a gyermekjóléti, a szociális, egészségügyi, óvodák, közművelődési, sport egyéb szabadidős tevékenységek. Alapvető cél az állampolgári elégedettség, a jó közérzet elérése, fenntartása.

3.8 A roma nemzetiségi önkormányzat célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége, partnersége a települési önkormányzattal

A roma nemzetiségi önkormányzat az elmúlt években kiemelten hatékony és eredményes munkát végzett a helyi önkormányzattal együttműködve. A nemzetiségi önkormányzat vezetői folyamatosan monitorozzák a helyi cigányság boldogulását és helyzetét, amelynek köszönhetően az önkormányzattal közös fejlesztési programokat tud szervezni.

Az Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Tanodaprogramot indított az halmozottan hátrányos helyzetű roma és nem roma gyerekek számára. A projekt célja a fiatalok iskolai lemorzsolódásának csökkentése és munkaerő-piaci felzárkóztatása; ennek keretében felzárkóztató, tehetséggondozó és pályaeorientációs foglalkozásokat szerveznek.

A tanoda programra 150 gyerek jelentkezett, akik közülük 52-t választottak ki a gyermek- és ifjúságvédelmi felelősök segítségével, a felzárkóztatás délután és este zajlik.

A 20 hónapos Tanoda programot egy országos pályázat kapcsán indították el. A projektet az újpesti Eötvös József Cigány-magyar Pedagógiai Társaság nyújtotta be az Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat támogatásával. Mivel a pályázat még nem zárult le, a programot viszont szerették volna mielőbb elindítani, az Újpesti Önkormányzat 5 millió forint vissza nem térítendő támogatást nyújtott az Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzatnak. Ezen kívül Újpest Önkormányzata egy 570

négyzetméteres helyiséget bocsátott az ÚNCÖ rendelkezésére, amelynek még a számláit is a hivatal fizeti. Ha a pályázat mégsem hozna eredményt, Cigány Közösségi Házat nyitnak majd itt.

3.9 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során kerületben	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A szegénység oka és következménye a tartós munkanélküliség, számuk nem csökken.	Közfoglalkoztatás továbbfolytatása. Egyéb helyi foglalkoztatási lehetőségek felkutatása.
A hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások bővítése. Felzárkóztatási, fejlesztési programok szervezése.
A lakossági adósságállomány újratermelődése.	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
A roma népesség hátrányos helyzete több, egymással szorosan összefüggő társadalmi, gazdasági problémának köszönhető. Csak a több problématerületre az oktatás, foglalkoztatás, szociális és egészségügyi területre egyszerre koncentráló, átfogó problémakezelési megoldások, komplex programok vezethetnek eredményre.	Pályázati források kihasználása egy teljes körű szociális, képzési, foglalkoztatási projekt megvalósításához. Közösségi szociális munka szervezése.
A kerületi mélyszegénységben élő állampolgárok egészségügyi állapota megfelel az országos mutatóknak, vagyis rossz.	Kerületi egészségügyi szűrések népszerűsítése. Az egészségtudatos életmódra nevelés a felnőttek körében is, annak tudatosítása, hogy a szűrővizsgálatokon való mind nagyobb számú megjelenés az egészségesebb életet, a várható élettartam megnövekedését eredményezheti.
A romákra vonatkozó adatok gyűjtésének nehézségei, a célcsoport meghatározásának bizonytalanságai lehetetlenné tették mérhető teljesítménykövetelmények rögzítését, és ezekre épített monitoring rendszer létrehozását. A számszerű adatok,	Jelzés a jogalkotók felé. Megfelelő módszer megtalálása, kezdeményezése.

indikátorok hiánya nem ad valódi értékelésre lehetőséget.	
A romákkal szembeni diszkrimináció megjelenése az országos médiumok közvetítésével.	Helyi médiumokban a „jó példák” megjelenítésének kezdeményezése. Az intézményekben és a közösségekben közös akciók.
Digitális írástudás hiánya akadályozza a munkanélküliek munkaerő-piacon történő elhelyezkedést.	Képzések bővítése a munkanélküliek körére. Szociális rászorultság mértékében a nappali képzésben felsőfokú tanulmányokat folytatók internet előfizetési díjának átvállalása Közterületen térítésmentes WIFI szolgáltatás.
Az esélyegyenlőség biztosítása a város minden fejlesztési beavatkozásánál, annak figyelembe vételével, hogy semmilyen fejlesztés nem járulhat hozzá a településen belüli, vagy kívüli szegregáció kialakulásához és erősödéséhez	Az esélyegyenlőség, a szegregációmentesség biztosítása a településen
Oktatási integráció biztosítása	Az iskolai sikeresség feltételeinek megteremtése. A lemorzsolódás csökkentése.
Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	A rendszeres munkajövedelemmel rendelkezők számának emelkedése. Az elsődleges munkaerő-piacon megjelenők számának növekedése.
A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	A szociális szolgáltatások színvonalának emelkedése. Új szociális szolgáltatások biztosítása.
Közösségi terek biztosítása	A szabadidő hasznos eltöltése feltételeinek biztosítása. Az iskolán kívüli, iskolai sikerességet segítő, programok helyszíneinek biztosítása. Minden korosztály részére biztosítani a közösségi tereket.

4. A gyermekek helyzete, esélyegyenlősége, gyermekszegénység

4.1. A gyermekek helyzetének általános jellemzői

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának helyi ellátórendszere a törvényben meghatározott feltételekkel és önként vállalt tevékenysége alapján különféle támogatásokkal és szolgáltatásokkal segíti a családot a gyermek nevelésében, megfelelő támogatások és szolgáltatások nyújtásával védelmet biztosít.

A helyi rendszer jellemzője, hogy a veszélyeztetettség megelőzését szolgálja. A megelőző tevékenység a köznevelési, egészségügyi, szociális, közművelődési és sport intézményhálózaton keresztül (esetenként civil szervezetek bekapcsolódásával) valósul meg, és az egyes ágazatok együttműködésén alapul. A kerületben a gyermekvédelmi alapellátások kiépültek, a preventív gyermekvédelem minden gyermekekkel foglalkozó intézményben, szakmai programban jelen van.

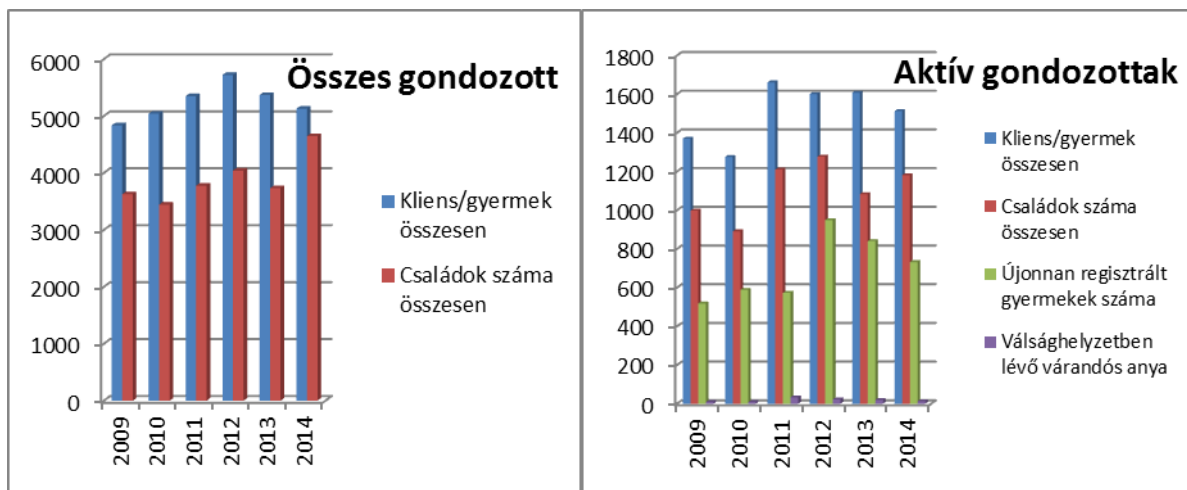
A gyermekszegénység csökkentése átfogó, minden ágazatra kiterjedő intézkedéseket igényel. Az egyes részterületeken a foglalkoztatás, az oktatás, a lakásügy, az egészségügy, a szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások egymással összhangban álló és egymásra épülő intézkedéseit kell meghozni, amelyek a gyermek megszületésének pillanatától segítenek az esélyek javításában. A szegénységben vagy szegénység kockázatával élő gyermekek sajátos csoportját alkotják a fogyatékos gyermekek. A fogyatékos gyermeket nevelő családok helyzete az átlagosnál sokkal nehezebb, különösen a halmozottan fogyatékos gyermeket nevelő családok esetében figyelhető ez meg.

A Gyermekjóléti Központ – a Családsegítő Szolgálathoz hasonlóan - ugyancsak Újpest Önkormányzata Szociális Intézményén belül látja el a jogszabályban előírt feladatait.

Vezetését 1 fő csoportvezető látja el, akinek a munkáját 10 általános családgondozó, 1 kórházi szociális munkás, 3 utcai szociális munkás, 1 fejlesztőpedagógiai tanácsadó, 3 fő családgondozó asszisztens, 2 pszichológus (1 vállalkozói szerződéssel, a Családsegítő Szolgálattal közös ügyeleti időben; 1 részmunkaidőben, heti 30 órában az „Aranyhíd” Gyermekek Átmeneti Otthonával osztott munkaidőben) és 1 jogász (vállalkozói szerződéssel, a Családsegítő Szolgálattal közös ügyeleti időben) segíti. A Gyermekjóléti Központ – hasonlóan más ilyen intézményekhez – évek óta létszámihiánnyal küzd, a családgondozók, a családgondozó asszisztensek és az utcai szociálismunkások létszáma fejlesztésre szorulna. A családgondozók leterheltsége különösen magas. A jogszabályban meghatározottak szerint 1 fő családgondozó esetében a gondozotti létszám nem haladhatja meg a 45 gyermeket, illetve a 25 családot. Azonban jelenleg az 1 fő családgondozóra jutó esetek száma átlagosan 68 gyermek/hónap (1,5-szerese a törvény által megengedettnek), illetve 51 család/hónap (2,1-szerese a törvény által megengedettnek).

Gyermekjóléti Központnál megforduló összes nyilvántartásba vett gondozottak adatai (halmozott adatok):

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kliens/gyermek összesen	4837	5041	5348	5722	5369	5128
ebből aktív gondozott	1370	1275	1661	1601	1607	1512
Családok száma összesen	3627	3444	3777	4041	3733	4646
ebből aktív gondozott	998	891	1210	1277	1083	1181
Újonnan regisztrált gyermekek száma	518	589	573	949	841	732
Válsághelyzetben lévő várandós anya	9	9	33	23	19	23

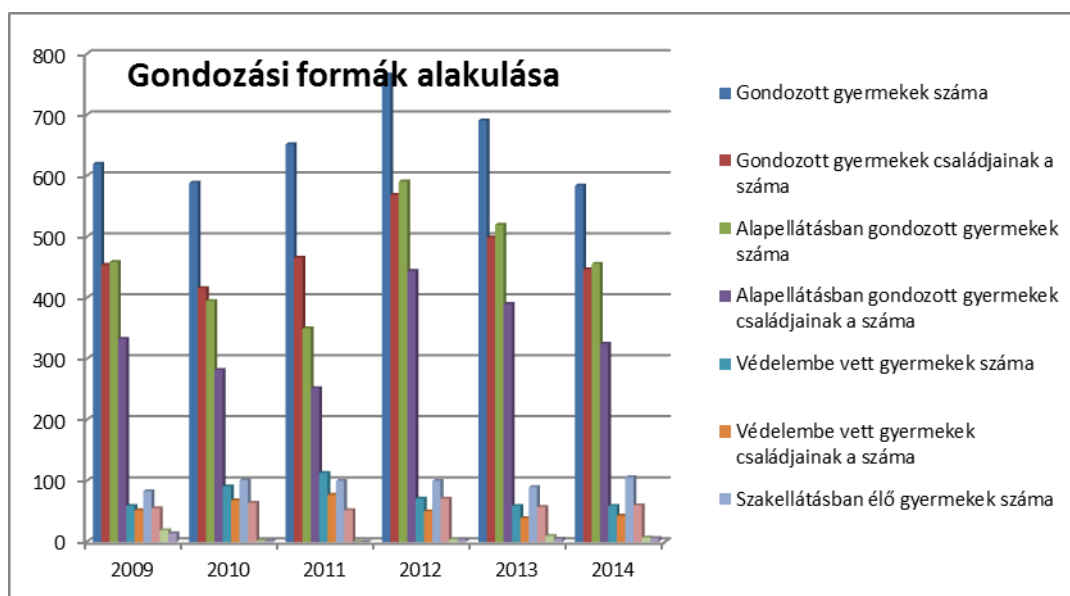

Az elmúlt évekkel szemben az újonnan regisztrált gyermekek számában lényeges növekedés nem tapasztalható, sőt minimális csökkenés figyelhető meg. Ennek egyik fő oka a tanköteles korhatár leszállítása a 16. életévre. Az ebben bekövetkezett változásnak köszönhetően a tankötelezettséget mulasztó tanköteles korú gyermekek száma csökkent, azonban egyre nő azon 16 éves ügyfeleink száma, akik ily módon kiesnek az oktatási rendszerből. Ezzel szemben azonban az aktívan gondozott gyermekek száma éves szinten nem csökken, s a gondozási folyamat időtartamára is jellemző, hogy egyre inkább kitolódik. Ennek fő oka, hogy a kliensek összetett problémákkal (ún. probléma halmazokkal) fordulnak az Intézményhez.

Statisztikai adatok általános családgondozói és kórházi szociális munkában (aktív gondozásban részesülők az értékelt időszak végén)

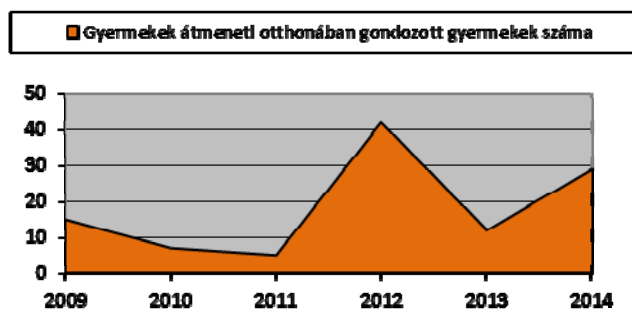
Gondozási forma	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gondozott gyermekek száma	620	589	652	766	691	584
Gondozott gyermekek családjainak a száma	454	416	466	569	499	447
Alapellátásban gondozott gyermekek száma	459	395	350	591	520	456

Alapellátásban gondozott gyermekek családjainak a száma	333	282	252	444	390	325
Védelembbe vett gyermekek száma	59	91	113	71	59	59
Védelembbe vett gyermekek családjainak a száma	52	68	77	50	39	43
Szakellátásban élő gyermekek száma	83	101	100	100	90	106
Szakellátásban élő gyermekek családjainak a száma	55	64	52	71	57	60
Utógondozott gyermekek száma	19	2	0	4	10	7
Utógondozott gyermekek családjainak a száma	14	2	0	4	5	6

Az „Aranyhíd” Gyermekek Átmeneti Otthonában átmeneti gondozásba került gyermekek száma az adott években:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gyermekek átmeneti otthonában gondozott gyermekek száma	15	7	5	42	12	29

Az átmeneti gondozást igénybe vevő gyermekek számában 2012-ben volt kiugró emelkedés. Ennek oka, hogy nagy számban vették igénybe a szolgáltatást olyan gyermekek, akik rövid, valóban átmeneti ideig tartózkodtak az otthonban, így sokkal nagyobb volt a fluktuáció, mint más években. Az azt megelőző, majd követő időszakban jellemzőbb volt, hogy a jogszabály által „biztosított” teljes időszakot (1 év, félév hosszabbítással) igénybe kívánták venni a kliensek. Ez a hosszan elhúzódó, kilátástalan, nehezen megoldható élethelyzetükből fakadt.

A Gyermekjóléti Központ által gondozott kliensek legjellemzőbb problémátipusai (érintett gyermek / alkalom):

Probléma típus	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gyermeknevelési problémák	1965	1846	1942	2077	2165	1915
Gyermekek különféle magatartási, pszichológiai és teljesítményzavarai, beilleszkedési nehézségei	1860	1856	2036	2178	2516	2367
Családi konfliktusok	1137	1337	1234	1320	1227	1052
Szülők, család életviteléből fakadó konfliktusok, problémák,	1087	1002	1356	1480	1355	895
Tankötelezettség mulasztás	889	876	1195	1054	911	535
Anyagi nehézségek	1430	922	1127	1164	1077	1082
Lakhatási nehézségek	994	818	884	903	904	796
Szülői elhanyagolás	492	357	449	585	572	549
Családon belüli bántalmazás	306	247	216	166	177	211

**Intézkedések és tevékenységek a Gyermekjóléti Központ munkájában
(alkalom/év):**

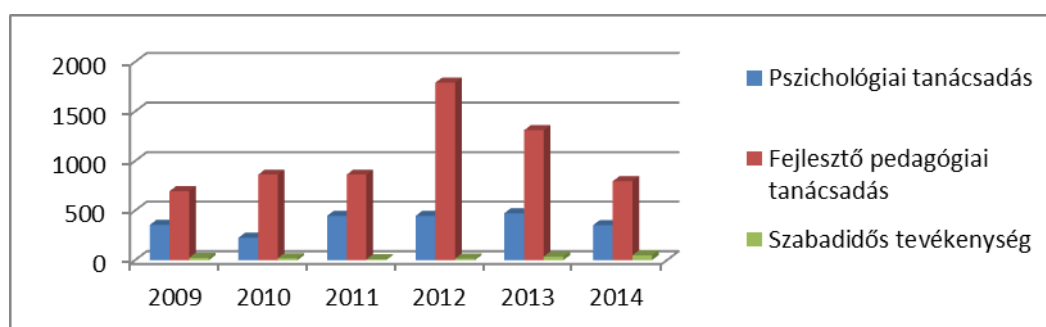
Intézkedések és tevékenységek tartalma	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Információnyújtás	2917	2985	3127	4055	3690	3508
Segítségnyújtás hivatalos ügyek intézésében	1369	995	1244	889	905	956
Tanácsadás és segítő beszélgetés	5019	3553	3961	4559	4705	4978
Alapellátásba vétel	307	251	339	523	480	447
Új védelembe vételi tárgyalás		96	98	103	65	73
Újonnan védelembe vettek száma	49	58	57	65	23	25
Javaslat ideiglenes hatályú elhelyezésre	26	35	35	22	11	26
Szakellátásba kerültek száma	19	23	16	14	18	32
Örökbefogadással kapcsolatos intézkedés	9	9	4	2	4	0
Esetmegbeszélés	97	175	257	470	703	874
Esetkonferencia	13	14	37	39	30	20
Szolgáltatás nyújtása helyben (telefonálási lehetőség, fénymásolás stb.)	131	51	74	275	314	267
Szolgáltatás közvetítése intézményen belül (Jogi, pszichológiai és fejlesztő pedagógiai tanácsadás)	248	147	162	254	270	320

A statisztikai adatokban szembetűnő, hogy 2014-ben jelentősen megnőtt a szakellátásba került gyermekek száma. A növekmény egyik meghatározó oka, hogy ebben az esztendőben jelentősen megnőtt a családon belüli bántalmazások, különösen a szexuális agressziók száma másrészt több családban előfordult, hogy a szülő helyett gondnoki tevékenységet ellátó nagyszülő már nem tudott gondoskodni a veszélyeztetett gyerekekről. Az érintett családok között vegyesen fordultak elő régi újpesti családok és nemrég beköltözöttek.

A Gyermekjóléti Központ forgalmi adataiban jelentős arányt képviselnek, az ún. **családgondozás** keretében történő személyes találkozások, az alapellátottként, a védelembe vétel során, a családjából kiemelt gyermek visszahelyezésért végzett családgondozás és a már szakellátásból kikerült gyermekek utógondozása esetén.

Szolgáltatás/alkalom a Gyermekjóléti Központ munkájában (halmozott adat):

Intézkedések és tevékenységek	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pszichológiai tanácsadás	356	226	447	447	474	353
Fejlesztő pedagógiai tanácsadás	696	863	863	1791	1310	792
Szabadidős tevékenység	24	20	9	16	36	49

Pszichológiai tanácsadások száma az elmúlt évekhez képest 2014-ben csökkent. Ennek fő oka, hogy az iskoláskorú gyermekeket a szülők csak a kötelező délutáni iskolai foglalkozások (16 óra) után tudják a tanácsadásokra elhozni.

A fejlesztőpedagógiai tanácsadások számában is csökkenés tapasztalható. A korábban 3 fő által ellátott szolgáltatást jelenleg 1 fő fejlesztőpedagógiai tanácsadó (konduktor) látja el. A Központtól távozó két munkatárs helyének feltöltése érdeklődő szakemberek hiányában sikertelen volt. A pedagógus életpálya modell és az új pedagógus bértábla bevezetésének köszönhetően az e területekre pályázó pedagógus szakemberek száma lényegesen csökkent, tekintettel a két bértábla közötti lényeges eltérésre.

Szabadidős programok tekintetében is 2009-től 2012-ig folyamatos csökkenés volt tapasztalható, mely a költségvetési kereteknek volt köszönhető. 2013-tól folyamatosan igyekszünk külső támogatókat felkutatni a különböző szabadidős programok megvalósításához. Ilyen külső támogatók pl. a Tiszta Formák Alapítvány, mely eddig már két ízben támogatta az „Utca Klub” nyári táborát, valamint az UV Zrt., amely a nyár folyamán ingyenes úszójegyekkel kedveskedett a Központ halmozottan hátrányos helyzetű kis ügyfelei számára, melyet július-augusztus hónapban használhattunk fel. E mellett rendszeresen keressük a különböző ingyenesen látogatható szabadidős programlehetőségeket, melyekre munkatársaink csoportos keretek között kísérik el a

gyermeket. Ezen programok lehetőséget nyújtottak szabadidős programjak számának bővüléséhez.

4.2 Szegregált, telepszerű lakókörnyezetben élő gyermekek helyzete, esélyegyenlősége

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet fogalmának meghatározása nem egységes a gyermekvédelem területén. Az éves gyermekvédelmi rendszer működéséről szóló beszámoló adatait és tapasztalatait értékelve meghatározhatjuk a veszélyeztetettség okokat figyelve arra, hogy egy-egy gyermek, fiatal több szempontból is érintett lehet, a veszélyeztetettség tényezők halmozottan jelentkeznek.

A helyi gyermekvédelemben dolgozó szakemberek tapasztalata szerint nem változott az a tendencia, hogy a veszélyeztetettség okai között kimagaslóan meghatározott a szociális helyzet. Szociális helyzet: a szociális helyzetből adódó veszélyeztetettség a gyermekek több mint a felét foglalta magába. A család szétesése: ez a veszélyeztetési ok gyakran párosul a szociális helyzet romlásával és a gyermek mentális állapotának sérülésével. A család szétesésének leggyakoribb oka, a válás a gyermek számára veszteség. Az elfojtott érzelmek a személyiségfejlődésben rendellenességeket, zavarokat eredményezhetnek. A nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiánya: az elhanyagolás is bántalmazás (egészségügyi-, oktatási elhanyagolás, a gyermek magára hagyása, elhagyása). A gyanújelek, tünetek jelentkezhetnek testi, viselkedésbeli és érzelmi szinteken is.

Súlyos betegség a családban: a betegség vonatkozhat szülőre, nagyszülőre és testvére is. A családtagok hosszú vagy súlyos betegsége, az egészségtelen életmód, tartósan rossz lakhatási körülmények a gyermek testi fejlődését és egészségét is veszélyeztetik. A gyermek számára problémát okozhat a hosszan tartó, vagy súlyos betegséggel való szembesülés, a normálistól eltérő élethelyzetben való folyamatos „tartózkodás”. A család életmódja: a családi élet súlyosabb veszélyeztető ártalmait jelenti a deviáns viselkedési formák jelenléte a család hétköznapijában: alkoholizmus, brutalitás, bűnöző családi környezet. A gyermek mentális állapota, személyiségzavara: a gyakorlatban is érzékelhető a mentálisan sérült gyermekek számának növekedése. Az okok között a családi nevelés jellemző hibái - következtelenség, szigor és kényeztetés eltúlzása, követelések hiánya a gyermek felé, vagy ellenkező esetben: a gyermek képességeit meghaladó, magas mérce állítása, az ellenőrzés, odafigyelés hiánya – tapasztalhatóak. Bántalmazás: jelei sokszor nem egyértelműek. Nehezíti a helyzetet, hogy a testi jelek hiánya nem zárja ki a bántalmazás lehetőségét (szexuális-, verbális bántalmazás nehezen felismerhető). A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 2011. december 31-én 767 fő volt, a védelembe vett kiskorú gyermekek száma 2011. december 31-én 193 fő volt.

A gyermekek egészséges fejlődésének alapfeltétele az egészséges étkezés. A mélyszegénységben élő gyermekek közül otthon sokan nem jutnak megfelelő mennyiségű egészséges táplálékhoz. Ezért nagy jelentőségű az önkormányzat által szervezett intézményekben történő közétkeztetés. A rendszeres gyermekvédelmi

kedvezményben részesülő bölcsődés, óvodás és általános iskolás gyermek térítésmentesen vehetik igénybe a közétkeztetést.

A gyermekek védelmét szolgálják a:

- pénzbeli és természetbeni ellátások: a szociálisan rászorulókat által igénybe vehető pénzbeli, természetbeni és gyermekjóléti alapellátásokat a helyi gyermekjólét és gyermekvédelem rendszeréről szóló 4/2006 (II. 27.) számú rendelet tartalmazza,
- gyermekjóléti alapellátások: a Gyermekjóléti Szolgálat szervezi, a jelzőrendszeren keresztül érkezett vagy az önként jelentkezett kliensek részére nyújt szolgáltatást, közreműködik a védelemben vétel előkészítésében, folyamatában, felülvizsgálatában; szolgáltatásai: gyógypedagógiai fejlesztés, pszichológus és jogi tanácsadás, mediáció, utcai, lakótelepi szociális munka, készenléti ügyelet, kapcsolattartási ügyelet, kórházi szociális munka, kézműves, szabadidős gyermekcsoport működtetése 3–12 éves korúak részére, kamaszklub, Baba-mama klub.

A gyermekek bölcsődei ellátása térítés ellenében történik, amely térítési díj megállapítása a kereset alapján történik. A gyermekek napközbeni ellátását az önkormányzat által fenntartott 9 bölcsőde (750 gyermekkel) és a családi napközi hálózat biztosítja. 2012-ben minden igényt kielégített az önkormányzat, érdemi bölcsődei várólista nem volt. A gyermekek napközbeni ellátását a 0-3 éves korú gyermekek 23%-a veszi igénybe.

A többen élők helyzetének javítása érdekében, **a gyermekjóléti- és a családsegítő szolgálat szakembereinek intenzívebb jelenlétére van szükség** a területen, ennek személyi és tárgyi feltételeit megteremtjük, a szegregátum közelében helyiséget (irodát) biztosítunk számukra. A szegregátumban élő célcsoporton belül kiemelt figyelmet érdemelnek a gyermekek. Az ő helyzetük javítása érdekében kulturális szervezetekkel együttműködve **kitelepülő programok (pl. játszóház) megvalósítását támogatjuk**, mely rendezvények hatókörét kiterjesztjük a környék hasonlóan rossz helyzetű tömbjeinek lakosaira, gyermekeire is. Az elbontásra került Berda József utca 8. szám alatti épület helyén **sportolásra alkalmas területet alakítunk ki**.

A gyermekvédelem középpontjában meghatározó szerepet játszik a jelzőrendszer. A Gyermekjóléti Szolgálat kiemelt feladata a veszélyeztetettséget észlelő és jelző rendszer működtetése, amely a prevenciók munka első számú eszköze. A veszélyeztetettség jelzésére épülő gyermekjóléti szolgáltatás hatékonyságát jelentősen befolyásolja a jelzőrendszer működésének minősége. A jelzőrendszer tagjainak együttműködése az esetek és a problémák mentén történik. A veszélyeztetettségre vonatkozó összes jelzések száma 2012. évben 750 (2011. évben 800).

A kerületi jelzőrendszer összetétele sokszínű, minden olyan intézmény, hatóság, civil szervezet részt vesz benne, akik szakmai munkájuk során kapcsolatban állnak a gyermekekkel. Tevékenységük során ezek a szervezetek együttműködnek, egymást kölcsönösen tájékoztatják.

Újpest Önkormányzata az alap-és középfokú oktatást 5.939 újpesti tanulónak biztosítja – az összlétszám 7.833 -, 17 intézmény működtetésével (a fenntartó a KLIK). A kerületben található még a Fővárosi Önkormányzat működtetésével 4 középiskola, továbbá 2 egyházi és 2 alapítványi iskola.

A kerületben teljes mértékben megoldott az óvodáskorú és az általános iskoláskorú gyermekek elhelyezése.

A gyermekek egészségügyi szűrése biztosított, részben a védőnői hálózaton, részben intézményhálózaton keresztül. A bölcsődékben, óvodákban, általános és középiskoláinkban zajló szűrőprogramok rendszeresek, amelyeket korrekt tanácsadás egészít ki. A közoktatási intézményekben a tanórán kívüli tevékenységek jelentős része az egészség megőrzését, a betegségek megelőzését célozza.

A védőnőkhöz családlátogatásaik során a várandós kismamák, gyermekes anyukák fordulnak problémáikkal. Nagyon sokszor elég egy megerősítő beszélgetés ahhoz, hogy problémájukkal orvoshoz forduljanak. Az iskoláskorúaknál az iskolai védőnők érzékszervi méréseket és egészségügyi ismeretterjesztést végeznek.

Krízishelyzet esetén a családokat segítő szolgáltatások köre széles: az önkormányzat és a civil szervezetek közötti együttműködések keretében biztosított a krízisek kezelése.

4.3 A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű, valamint fogyatékkal élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférése

Újpesten a hátrányos helyzetű (HH), illetve halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) gyermekek ellátottsága megfelelő. Az önkormányzat által fenntartott védőnői hálózat összesen 44 fővel (betöltetlen státusz nincs) 5 tanácsadói helyszínen (Erdősor utcai tanácsadó, Galopp utcai tanácsadó, Hargita utcai tanácsadó, Király utcai tanácsadó, Pozsonyi tanácsadó), és az iskolai védőnői hálózat révén működik. Az egy védőnőre jutó családok száma 160-200 család között változik, az egy védőnőre jutó gyermekek száma 2012-ben 190 fő volt.

Az átlagos betegforgalom nagysága havi bontásban a házi gyermekorvosoknál 442 fő/hó/praxis, betöltetlen házi gyermekorvosi praxis nincs. A gyermek szakellátás az Újpesti Szakrendelőben zajlik: összesen 10 szakterületen (Gyermek Bőrgyógyászat, Gyermek Fül-orr-gégészet, Gyermek Gyógytorna, Gyermek Labor, Gyermek Logopédia, Gyermek Neuropszichiátria, Gyermek Ortopédia, Gyermek Pulmonológia, Gyermek Szemészet) biztosított a megfelelő szakrendelés.

A Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Szociális és Egészségügyi Intézményének Gyermekjóléti Szolgálat az 1997. évi XXXI. tv. (a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról) rendelkezése alapján 1997. decemberében kezdte meg munkáját. Felsőfokú szakképzettséggel rendelkező családgondozók, gyógytornász, pszichológusok és jogász látja el a gyermekvédelmi törvény előírta,

valamint a kerületben felmerülő igények diktálta feladatokat, munkájukat családgyógyászok asszisztensek segítik.

A Gyermekjóléti Szolgálat az alábbi szolgáltatásokat nyújtja a szülőknek és gyermekeiknek:

- szociális ügyekben tanácsadás, információnyújtás, ügyintézés segítése,
- tanulási, beilleszkedési problémákkal küzdő fiatalok támogatása, korrepetálás,
- veszélyeztetett gyermekeknek és fiataloknak segítség nyújtása,
- mozgásfejlesztő programok, gyógytorna egyénileg és csoportok részére,
- művészetek iránt érdeklődő gyermekeknek csoportos foglalkozás,
- játszóház, szünidei programok,
- gyermekfelügyelet biztosítása,
- a gyermekkel való kapcsolattartás elősegítése a külön élő szülő számára,
- iskolai, családi konfliktusok megoldásában közreműködés, szükség szerint pszichológus, jogász szakember segítségével.

Az ún. Jegyzői Gyermekvédelmi Csoport a Gyermekjóléti Szolgálattal együttműködve biztosítja a gyermekvédelmi jogszabályok érvényesülését.

4.4 A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek/tanulók, valamint fogyatékossgal élő gyerekek közoktatási lehetőségei és esélyegyenlősége

Az integrált oktatás, különleges gondozás a gyermek életkorától és állapotától függően – a fogyatékossgot megállapító szakértői bizottság szakvéleményében foglaltak szerint – a korai fejlesztés és gondozás, a fejlesztő felkészítés, az óvodai nevelés, az iskolai nevelés és oktatás keretében került megszervezésre.

Az önkormányzat által fenntartott óvodákban biztosítják az integráltan nevelhető sajátos nevelési igényű gyermek ellátását, az alábbi esetekben:

- érzékszervi fogyatékossgal élő gyermekek
- értelmi vagy beszéd fogyatékossgal élő gyermekek
- autista spektrumzavarral élő gyermekek
- egyéb pszichés fejlődési zavarral élő gyermekek
- mozgásszervi fogyatékossgal élő gyermekek

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt 2.467 gyermek után igényelnek, melyből 48 gyermek halmozottan hátrányos helyzetű. A halmozottan hátrányos helyzet a szülői nyilatkozatok alapján mutatható ki, 2.419 szülő sem igennel, sem nemmel nem nyilatkozott. A korai fejlesztés, tanácsadás és gondozás, valamint a fejlesztő felkészítés a VI. kerületben biztosított.

Újpest alapfokú közoktatásában a hátrányos helyzetű gyermekek, tanulók aránya 9-15% között van, konkrétan: hátrányos helyzetű 1.276 fő, mely 11,86%, halmozottan hátrányos helyzetű 57 fő, 0,53%.

A kerületben lakó óvodások között 9,41% a hátrányos helyzetű gyermekek aránya. Más településről - Dunakeszi, Fót, Veresegyház – bejáró gyermekek száma 156 fő. Közülük hátrányos helyzetű 14 fő, ez 8,97%.

Az alsó tagozaton tanulók között a hátrányos helyzetűek aránya 12,51%. Más településről bejárók 167 tanuló, közülük 19 fő hátrányos helyzetű, ez 11,38%.

A felső tagozaton tanulók között a hátrányos helyzetűek aránya 13,79%. Más településről bejárók 347 tanuló, közülük 49 fő hátrányos helyzetű, ez 14,12%.

A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek az óvodákban 21-en vannak, mely az összes óvodás létszám arányában 0,56%.

A fenti adatok alapján jól látható, hogy a nevelési szinteknek megfelelően emelkedő tendenciát mutat a hátrányos helyzetű gyerekek/tanulók száma. Míg az óvodások között 351 gyerek, az alsó tagozatosok között 430 tanuló, a felső tagozatosok között már 495 tanuló hátrányos helyzetű.

Óvodai nevelésben 14 önkormányzati intézményben, 21 telephelyen 3.056 újpesti gyermek részesül, - az összlétszám 3.238 - valamint 8 egyéb fenntartású (egyház, alapítvány, magán) óvoda is működik a kerületben. Nincs szegregált óvoda a kerületben.

Az adatokból látható, hogy az óvodai férőhelyek, a nem önkormányzati fenntartású óvodákkal együtt elegendőek a jelentkező, illetve beiratkozó gyerekekhez viszonyítva. Az óvodai férőhelyek feltöltöttsége átlagosan 90%, a csoportlétszámok kerületi átlagban 22 fő (3.056 fő/138 csoport). Az óvodákba beiratott hátrányos helyzetű gyermekek száma: (2014) 12 fő, az óvodákba beiratott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma: 5 fő.

Gyógypedagógiai nevelésben részesülő óvodás gyermek szegregáltan nincs a kerületben, nevelésük integrált nevelési formában történik. Egy-egy óvoda van, ahol az adatok szerint nincs hátrányos helyzetű gyermek. Az óvodák között 25%-ot meghaladó eltérés nincs. Megállapítható továbbá, hogy azon óvodákban, ahová több HH gyermek jár, az intézményen belüli integráció megvalósított. A csoportok közötti arány közelíti egymást, szegregációt erősítő tényező nem tapasztalható.

Újpest Önkormányzata az alap- és középfokú oktatást 5.939 újpesti tanulónak biztosítja - összlétszám 7.833 -, 17 intézmény működtetésével. A hátrányos helyzetű tanulók száma 925 fő (HH és HHH; alsó tagozaton: 430 fő, felső tagozaton 495 fő), a halmozottan hátrányos helyzetűek száma 36 fő. Az általános iskolások között gyógypedagógiai oktatásban 164 fő részesül, mely a tanulók, sajátos nevelési igényű tanuló a kerületben 313 fő. Összehasonlításképpen: Budapesten összesen 17.548 HH-s és 2.769 HHH-s tanulót tartanak nyilván az alap- és középfokú oktatási intézményekben (forrás: Oktatási Hivatal).

Az önkormányzat által működtetett középiskolák (a fenntartó a KLIK) össz-tanulói létszáma 1.890 fő. A középiskolai tanulók között 40 fő a hátrányos helyzetű (budapesti viszonylatban ez a szám 3.605 fő). Halmazottan hátrányos helyzetű tanuló 5 fő (Budapesten összesen 560 fő), ez a teljes 1.890 fős létszámnak a 0,26%-a. Lemorzsolódott tanulók száma összesen 49 fő, amely az összlétszám 2,59 %-a. A 49 tanuló között 12 fő volt hátrányos helyzetű, ez a teljes 1.890 fős létszámnak a 0,63%-a.

Az óvodapedagógusok felkészültek, folyamatosan képzéseken vesznek részt. Valamennyi óvoda infrastruktúrája magas szintű ellátást biztosít, és ennek előnyeit a HH/HHH gyermekek is élvezik.

A pedagógusok képzettsége és innovációs készsége kiemelkedő a kompetenciafejlesztés és egyéni differenciálás terén. A Humánerőforrás és a Társadalmi Megújulás Operatív Programok által szinte valamennyi pedagógus érintett volt, és részt vett esélyegyenlőséghez kapcsolódó módszertani és egyéb képzésen. A pedagógusok továbbképzése részben önkormányzati, részben uniós forrásokból valósul meg.

A 2012. évi Országos kompetenciamérések a 6., 8. és 10. évfolyamos tanulók teljes körében mérték a matematikai eszköztudást és a szövegértési képességeket. Az eredmények azt mutatják, hogy a IV. kerület oktatási intézményeibe járó tanulók az egyes vizsgált évfolyamokon összességében szignifikánsan jobban teljesítettek az országos átlagnál mindkét kompetenciaterületen.

Az önkormányzattal szemben a közszolgáltatások nyújtása során hátrányos megkülönböztetés, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt szankció megállapítására nem került sor.

Az önkormányzat hozzájárul a gyermekekkel kapcsolatos költségekhez, illetve a gyermekek gondozásával kapcsolatos feladatokhoz. A helyi gyermekvédelmi rendszer sajátossága, hogy minden gyermek számára gondoskodást nyújt, ugyanakkor fokozott védelemben részesíti az arra rászorulókat. A különböző ágazatok együttműködnek és egymást segítik. Az egyes szolgáltatások, ellátások szociális rászorultság alapján, más ellátások ún. alanyi jogon járnak a gyermekek részére.

4.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során a kerületben	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A köznevelési rendszer átalakításával az önkormányzat fenntartó státuszából működtetői státuszba került. A korai fejlesztés lehetősége, mint önkormányzati	2013. január 1. napjától a köznevelési rendszer átalakításából adódóan újra kell gondolni azokat a feladatokat, programokat, támogatási rendszert,

feladat megszűnt.	amelyet az önkormányzat, mint fenntartó biztosított. Fejlesztő szakemberek megtartásával új módszerek kidolgozása.
A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség megemelkedett.	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése. A hátrányos helyzetű gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a hátrányos helyzetű gyermekek nevelését, személyiségfejlesztését, illetve a szülők eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében.
Kerületi demográfiai mutatók alapján nő a gyermekek száma.	Gyermeklétszámhoz igazodó intézményhálózat működtetése.

5. A nők helyzete, esélyegyenlősége

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata és intézményei a helyzetelemzés készítésének időpontjában viszonylag kevés információval rendelkeznek a gender szempontok és problémák tekintetében, ez részben köszönhető annak a ténynek, hogy hazánkban a gender típusú kutatások és adatgyűjtések csak most indulnak el igazán, így jelenleg nem létezik egy koherens adatbázis.

A demográfiai és közszolgáltatási adatok vizsgálatából az alábbi összefüggések állapíthatók meg:

- a kerület összlakosságának 53,93 %-a nő (53.418 fő)
- a női lakosok több fele aktív korú (19-65 év közötti) (36.633 fő)
- a kerületi női lakosok 4%-a regisztrált munkanélküli, ez jóval alatta marad az országos átlagnak
- a nyugdíjas nők aránya a teljes kerületi népességhez viszonyítva 16%

A népesség nemek szerinti megoszlása a népességen belül kerületi szinten is jól mutatja, hogy a nők átlagosan magasabb életkort érnek meg, mint a férfiak: az állandó népességen belül a nők aránya a vizsgált időszakban 53-54% között ingadozott.

A KSH adatai alapján a IV. kerületben nyilvántartott álláskeresők száma 2013 áprilisában 3.228 fő, akik közül 1.698 fő a nő (52,60%).

A tapasztalatok szerint a nők között is kiemelten hátrányos helyzetben vannak:

- a 45 év feletti nők a változó képzettségi követelmények,
- a pályakezdők a szakmai tapasztalat hiánya,
- a gyesen lévő, illetve a kisgyermekes anyukák a munkából való kiesés miatt.

A veszélyeztetett korcsoportba tartozó nők foglalkoztatása különös figyelmet és támogatást igényel. Az anyagi kiszolgáltatottságukat fokozza, hogy sokan nem tudják felmutatni a nyugdíjjogosultsághoz szükséges ledolgozott munkaidőt.

5.1 A nők gazdasági szerepe és esélyegyenlősége

A közösségi esélyegyenlőség céljai között szerepel a gazdasági és szociális szférában a nők és férfiak esélyegyenlőségének érvényesítése, valamint a munka és a családi élet összeegyeztetése mind a férfiak, mind a nők számára. Újpest Önkormányzata mint munkáltató eleget tesz az egyenlő munkáért egyenlő bér követelményének.

E célok megvalósulását példamutatásával tudja segíteni, hiszen szükséges az a tudatformálás és szemléletváltás, amely ezen a területen is biztosítja az esélyegyenlőséget.

A legfrissebb kutatások és tapasztalatok szerint a gyermekvállalás, a munkahelytől való hosszabb idejű távolmaradás nagymértékben rontja a nők munkaerőpiacra való visszalépésének esélyeit, ezért az önkormányzat igyekszik a lehetőségeihez mérten

olyan közösségi programokat, nyílt napokat szervezni, amelyek megkönnyítik a nők munkaerőpiacra történő visszatérését.

5.2 A munkaerő-piaci és családi feladatok összeegyeztetését segítő szolgáltatások

A kisgyermeket nevelő nők és férfiak esélyeit a szolgáltatási hiányosságok alapvetően ronthatják. A kisgyermekesek kedvező munkaerő-piaci esélyeinek tekintetében elsődleges a bölcsődei férőhelyek száma. Bölcsődei ellátásban 750 gyermek részesül az önkormányzat által fenntartott 9 bölcsődében. Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata jelenleg további 2 csoporttal bővíti a 8. sz. bölcsődét (1048 Budapest, Homoktövis utca 104.), ennek köszönhetően a korábbi években tapasztalt hosszú várólistákkal nem kell számolni, a rendelkezésre álló kapacitás minden igényt képes kielégíteni.

5.3 Családtervezés, anya- és gyermekgondozás területe

A családtervezés, anya- és gyermekgondozás a védőnői hálózat szakmai munkájában jelenik meg, amelynek során a szociálisan nehéz helyzetben élő várandós anya és gyermekekre fokozott figyelmet fordítanak. A leendő szülők számára a gyermekgondozással kapcsolatos ismeretek átadását már várandós korban kezdik meg: tanfolyamok, beszélgetések, klubok, gondozások és családlátogatások formájában. A védőnők folyamatosan segítséget nyújtanak a családi-, szociális juttatások megismerésében és a hozzá tartozó nyomtatványok kitöltésében. Családtervezéssel kapcsolatban a gyermekek felvilágosítására alapvetően az iskolában kerül sor.

5.4 A nőket érő erőszak, kapcsolaton belüli erőszak

Jellemzően az erőszak jelentős része az adott kapcsolaton belül marad, hiszen a nőket, illetve a családokat érő erőszakos cselekedetek nagy része ma még felderítetlen, de általánosságban elmondható, hogy a kerületben a bejelentések alapján nem jellemző nőket érő erőszak és a kapcsolaton belüli erőszak. A gyermekvédelmi, szociális szolgáltatások, a védőnői hálózat, a rendőri tevékenység eredményeként, a jelzőrendszerek alapján egyre több esetre derül fény, egyre többen tudják, hogy problémáikkal hova fordulhatnak segítségért, és az önkormányzat igyekszik minden szükséges forrást és eszközt rendelkezésre bocsátani a megelőzéshez.

5.5 Krízishelyzetben igénybe vehető szolgáltatások

A szolgáltatások közvetítése alapvetően a Gyermekjóléti Szolgálat, a Mentálhigiénés Csoport és az Újpest SZI Családsegítő Szolgálat feladata.

A családok átmeneti elhelyezését részben az S.O.S. Krízis Alapítvánnyal és a Krízis Alapítvány Gyermekotthonával megvalósuló együttműködés biztosítja. A szakmai tapasztalatok alapján az utóbbi évek gazdasági és társadalmi folyamatai nem kedveztek az eredmények elérésében. Az anyagi problémák, a tartós munkanélküliség jellemző a kliensekre, az átmeneti ellátás gyakran életformává válik, azaz a családok, a

gondozási idő leteltével nem kerülnek ki a rendszerből, hanem csak másik átmeneti otthon lakói lesznek.

A gyermek átmeneti gondozásba vételét jellemzően iskolai hiányzás, családi konfliktus, lakhatási problémák, és a szülők szenvedély-betegsége miatt került sor.

5.6 A nők szerepe a helyi közéletben

Az önkormányzat példamutatással hívja fel a figyelmet a nők társadalmi szerepvállalásának erősítésére. A 20 fő önkormányzati képviselő közül 3 fő a nő, az 5 főosztály közül kettőnek a főosztályvezetője szintén nő (megjegyzendő, hogy az elmúlt években volt olyan időszak, amikor csaknem valamennyi főosztályvezető nő volt), illetve fontos kiemelni, hogy a hivatali dolgozók közel 85%-a szintén nő.

	1994	1998	2002	2006	2010
Képviselőnők aránya az újpesti képviselőtestületben	9,1%	15,6%	18,1%	15,6%	15%

Megállapítható, hogy a jelenlegi információk alapján az újpesti önkormányzatnak nincsen tudomása olyan jelentős civil szervezetről, amely a nők érdekvédelmére alakult volna, természetesen abban az esetben, ha ilyen szervezet létrejön, az újpesti városvezetés várja a megfelelő szintű társadalmi egyeztetésekre.

5.7 A nőket helyi szinten fokozottan érintő társadalmi problémák és felszámolásukra irányuló kezdeményezések

A roma nők, a kisgyermeket nevelő, a sokgyermekes, vagy gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a 45 év feletti nők különösen, többszörösen is hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Ennek oka egyebek között a magyar társadalom hagyományos családmodelljében keresendő: még ma is sokan vallják, hogy a nők helye a ház körül, a családban van, nem a munkaerőpiacon. Ezt a szemléletet tovább súlyosbítják a nőkkel kapcsolatos negatív sztereotípiák.

A munkanélküliség aránya körökben magasabb, ez ösztársadalmi probléma, amelyen komplex programokkal lehet enyhíteni.

A szakmai tapasztalatok szerint a gyermek születését követően az otthon maradó szülő magányosnak érzi magát, hiszen hirtelen az eddigi aktív életéből minden háttérbe szorul, a megszokottól eltér, és fellép a félelem a „más”-tól. Ezért az önkormányzat a közművelődés, a sport, a szabadidő eltöltésének terén olyan családbarát környezetet kíván teremteni, amely közösségi teret nyújt számukra is.

A közparkok, közkertek és játszóterek alkotják a kerület zöldhálózatának központi elemeit, ahol színvonalas programokat, rendezvényeket tud az önkormányzat és civil szervezetek megszervezni mindazok számára, akik hasznosan kívánják eltölteni

szabadidejüket. Folyamatosan megújuló programkínálat mellett a helyi hagyományos programokat is szerveznek: kiállítások, koncertek, színházi előadások, játszóház, gyermek- és családi programok, tanfolyamok, bálók, ünnepi és művészeti események, nyugdíjas programok egyaránt megtalálhatók.

5.8 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során a kerületben	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A tartós munkanélküliség aránya a nők esetében magasabb.	Bővíteni kell a gyermekvállalás miatt a munkaerőpiactól hosszabb időre távol maradó aktív korú családtagok által kedvezményesen igénybe vehető, korszerű ismeretek megszerzését célzó speciális képzési programok körét.
A gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
A TGYÁS-ról, GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése, fejlesztése.
A magányérzet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, közparkok tervszerű felújítása.

6. Az idősök helyzete, esélyegyenlősége

6.1 Az időskorú népesség főbb jellemzői

A rendszerváltást követően az időskorú népesség demográfiai szempontból a vesztes csoportok közé került annak köszönhetően, hogy jelentősen beszűkült a munkavállalási lehetőségük, meggyengült a hagyományos családi kapcsolatok kohéziós és pszichés-mentális támogató ereje, valamint tovább romlott általános egészségi állapotuk és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésük.

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata lehetőségei szerint próbálja a fenti nehézségeket kerületi szinten megoldani és az időskorú lakosságot változatos eszközökkel (pénzügyi, közösségi, szociális) segíteni mindennapjaikban.

Általánosságban elmondható, hogy az időskorúak családi állapotára az a jellemző, hogy korban előrehaladva fokozatosan csökken a házások, és növekszik az özvegyek aránya. A IV. kerületben a 60 éven felüli nők száma 12.934 fő, a 60 éven felüli férfiak száma 8.068 fő, így elmondható, hogy a kerületben is érvényesül az a hazai demográfiai tendencia, hogy a nők tovább élnek, mint a férfiak.

A demográfiai folyamat trendje az alábbiakban foglalható össze:

- növekszik az átlagéletkor,
- a középkorúak halandósága magasabb a felgyorsult életvitel okozta egészségügyi problémáknak köszönhetően,
- nők magasabb várható élettartama: nő az életkori olló a nők és a férfiak esetében.

Az időskorban a jellemző megbetegedések előfordulása (a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrend- szeri megbetegedések, ízületi problémák) mellett gyakran jelentkeznek a pszichés és mentális problémák is. Mivel napjainkban egyre inkább megtörténik az, hogy az idős ember egyedül marad, izolálódik, szellemi és fizikai aktivitása hanyatlik, önellátási képessége beszűkül, ez sokuknál okoz pszichés megbetegedéseket: meglehetősen gyakori a depresszió és a demencia (időskori elbutulás) kialakulása. Az is nagyon jellemző folyamat, hogy az egyes betegségek általában együttesen, egymást szinte erősítve jelennek meg, különösen 70 éves kor fölött jellemzőek a súlyos, krónikus megbetegedések és az előrehaladott demencia.

6.2 Idősek munkaerő-piaci helyzete

Az idősök, nyugdíjasok jövedelmi helyzetére tekintettel az egészségesek szívesen végeznének jövedelemkiegészítő tevékenységet, azonban erre reális esély a munkaerő-piacon nincs, kivétel, ha speciális tudással rendelkeznek.

6.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés

A helyi közszolgáltatások terén az idősokkal való foglalkozás magas színvonalú. Az egészségügyi, szociális, közművelődési és egyéb szolgáltatások egy része a kerület minden állampolgára részére biztosított, egy része kor alapján az időskorúak részére szerveződik. A IV. kerületben a szolgáltatások köre rendkívül színes képet mutat. Az önkormányzat eleget tesz minden kötelező feladatának és emellett önként vállalt intézkedéseket is biztosít.

Az önkormányzat „Idősbarát önkormányzat” címmel rendelkezik, és ezzel együtt folyamatosan keresi azokat a programlehetőségeket, amelyek megvalósításával támogathatja, segíti a helyi időskorú lakónépesség boldogulását, jólétét.

Újpest Önkormányzatának Szociális Intézménye Őszi Fény Integrált Gondozási Központja az az intézmény, amely az idősök személyre szabott igényeit és szükségleteit képes támogatni, az alábbi főbb szakmai célkitűzések mentén:

- békés, kiegyensúlyozott időskor biztosítása,
- az idős emberek életminőségének javítása,
- az idősök személyre szabott gondozása,
- a tevékeny, aktív élet biztosítása,
- önrendelkezésük tiszteletben tartása,
- az idősök jogtudatos magatartásának erősítése, véleményük kikérése és figyelembe vétele,
- az egyéni szükségletekhez igazodó komplex gondozás biztosítása,
- szakmaközi, intézményközi együttműködés,
- a mentálhigiéné, mint intézményi szemlélet érvényesülése a gondozás minden területén.
- családi, közösségi és társadalmi kapcsolatok fenntartása, ápolása, az otthon nyitottsága,
- társadalmi integráció, a város életében való részvétel, közösségi programokon, rendezvényeken való megjelenés.

Az Őszi Fény Integrált Gondozási Központ által nyújtott ellátási formák

Étkeztetés

A központ által biztosított étkeztetés helyben fogyasztással (idősök klubja), saját elvitelre (idősök klubja) vagy házhozszállítással van megoldva a hét minden napján, az ellátottnak lehetőségük van a normál vagy cukorbeteg diétás étel közötti választásra is.

Az ellátottak létszáma az alábbiak szerint oszlik meg:

Telephely	1042 Budapest, Király utca 15.		1046 Budapest, Tungram utca 9.		1044 Budapest, Nagyszombati utca 17.
	Helyben/ elviteles	Házhoz szállított	Helyben/ elviteles	Házhoz szállított	Helyben/elviteles
Kor megoszlás □					
49-59	12 fő	12 fő	4 fő	18 fő	3 fő
60-64	5 fő	4 fő	3 fő	9 fő	2 fő
65-69	5 fő	8 fő	0 fő	9 fő	2 fő
70-74	3 fő	5 fő	6 fő	4 fő	1 fő
75-79	0 fő	6 fő	2 fő	5 fő	1 fő
80-89	2 fő	20 fő	7 fő	19 fő	3 fő
90 év feletti	1 fő	7 fő	1 fő	6 fő	1 fő
Összesen	28 fő	62 fő	23 fő	70 fő	13 fő

Az étkeztetést nem minden esetben a szociális helyzetük miatt veszik igénybe az ellátottak, elsősorban a közösségbe járás, a kialakult rendszeresség szerepel az okok között.

Házi Segítségnyújtás

A gondozási központ által ellátott időskorúak egy része panellakásban, ill. társasházban lakik, kisebb hányaduk udvari többlakásos önkormányzati bérlakásban, ill. családi házban él. A lakótelepek miatt az összkomfortos lakásban élők száma a jelentősebb, míg a komfortos és félkomfortosban élőké kevésbé. Az ellátottak egy részének családja távol él szeretteitől vidéken, ill. külföldön, ezért rendszeres segítséget nem tudnak biztosítani számukra. A hozzátartozók általában hétvégén látogatják ellátottainkat, mivel nagy többségük gyermekes családot tart fenn. Sok ellátottnak egyáltalán nincs senkije sem, teljesen egyedül van, csak régebben kialakult baráti, munkahelyi kapcsolatai maradtak meg. A családi házban élőknek problémát jelent a tömegközlekedési útvonalak távolsága, míg a lakótelepek egy részén a liftek hiánya okoz leküzdhetetlen akadályt az idős emberek számára. Életkoruk előre haladtával egészségi állapotuk, fizikai aktivitásuk jelentősen romlik. A társas kapcsolatok hiánya, a magány gyakran pszichés problémákat okoz. A 2012-es és 2014-es adatok alapján a gondozási központ szakemberei évente 110-130 főt láttak el, akiknek a túlnyomó része nő volt. A gondozásba kerülő ellátott részére minden esetben egyénre szabott gondozási terv készül, amelynek során a fizikai, mentális és egészségi állapotában bekövetkezett változásokat évente felülvizsgálják a szakemberek.

Jelzőrendszeres Házi Segítségnyújtás

A szolgáltatás kiemelt célja, hogy a szociálisan rászoruló idős emberek részére nyújtson megfelelő ellátást. Feladata az idős korban jelentkező mentális, szociális,

egészségügyi jellegű problémák kezelése, az önálló életvitel lehető legnagyobb mértékű elősegítése.

Fontos, hogy a kliensek minél hosszabb ideig képesek legyenek otthonukban részben önállóan az elvárható minőségű módon élni. Ellátandó célcsoport: egyedülállók, olyan időszerűak, akik a külső környezet segítségét nem tudják igénybe venni; egészségügyi, mentális okból rászorultak; fogyatékkal élők; alapvető ápolási, gondozási feladatokat igénylők. A 2012. évi februári adatok alapján a jelzőrendszeres házi segítségnyújtást az alábbi életkori csoportok veszik igénybe:

Telephely	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ (1046 Budapest, Tungsram utca 9.)	
	Férfi	Nő
Kor megoszlás		
40-59	0 fő	1 fő
60-64	1 fő	1 fő
65-69	2 fő	4 fő
70-74	2 fő	3 fő
75-79	2 fő	7 fő
80-89	1 fő	25 fő
90 év feletti	0 fő	7 fő
Összesen	8 fő	48 fő

Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás keretén belül biztosított az ellátott személy segélyhívása esetén:

- az ügyeletes gondozó helyszínen történő haladéktalan megjelenése,
- segélyhívás okául szolgáló probléma megoldása érdekében tett azonnali intézkedés megtétele,
- szükség esetén további egészségügyi és szociális alapellátás kezdeményezése.

Az intézkedések a közvetlen veszélyhelyzet elhárításán felül krízishelyzetből származó olyan tevékenységek körét is magában foglalják, amelyek a gondozott megszokott életvitelének fenntartását szolgálják. A jelzőrendszeres házi segítségnyújtás folyamatos készenléti rendszerben működik, a diszpécserközpont segélyhívás esetén értesíti a készenlétben levő gondozót.

Idősek Klubjai

Az idősek klubjai a saját otthonukban élők részére biztosítanak lehetőséget a napközbeni tartózkodásra, étkezésre, társas kapcsolatokra, valamint az alapvető higiéniai szükségletek kielégítésére. Újpesten jelenleg 4 idősek klubja működik:

- Bársonyszív Idősek Klubja (1042 Budapest, Király utca 15.)
- Őszkacsintó Idősek Klubja (1044 Budapest, Nagyszombat utca 17.)
- Sárga Rózsa Idősek Klubja (1046 Budapest, Tungsram utca 9.)
- Újpesti Nyugdíjasklub - „Második tavasz”- hatvanon túl aktívan (Ady Endre Művelődési Ház által működtetett klub, Újpesti Polgár Centrum 1042 Budapest, Árpád út 66.)

Az idősök klubjai helyi tömegközlekedéssel jól megközelíthetőek, a helyiségek alkalmasak a szolgáltatás igénybevételére.

Az idősök klubja feladata:

- szükségletek és igények felmérése az ellátásban,
- prevenció, felvilágosítás, életmódbeli tanácsadás,
- egészségügyi prevenció, szűrővizsgálatok megszervezése,
- szociális prevenció, felvilágosítás,
- a kliens szociális és pszichés helyzetének figyelemmel kísérése, felvilágosítás a szociális problémák megelőzésének, kezelhetőségének lehetséges módjairól,
- pszichés problémák kezelése: az ellátott pszichés állapotában bekövetkező változások figyelemmel kísérése, illetve a már kialakult krízishelyzet kezelése családtagok és szakember bevonásával,
- egészségügyi ellátás: vérnyomás és testsúlymérés, kórház és járóbeteg rendelésre történő eljutás megszervezése, szükség esetén orvos, illetve mentő hívása,
- kapcsolattartás a közvetlen környezettel,
- együttműködés más szakemberekkel, intézményekkel társintézmények munkatársaival, egészségügyi ellátás szakembereivel, civil szervezetekkel, kulturális és szabadidős intézményekkel.

A klub dolgozói segítséget nyújtanak az étel kiadagolásában, a szociális étkezők számára, a kiszolgálás a klub ebédlőjében történik, az étkezők részére napi egyszeri meleg étkezés biztosított.

Kulturális programok, foglalkoztatás

Az idősök klubjában havi rendszerességgel, változatos programok és rendezvények kerülnek megszervezésre, többek között: ünnepi eseményekhez köthető rendezvények szervezése, lebonyolítása, illetve havonta egészségnevelő előadás, hitélet gyakorlása, zongorás teadélután, videofilmek vetítése, klubgyűlés, megbeszélés és igény szerinti foglalkozások (szalonnasütés, bográcsozás stb.). A szervezett programokon kívül a klubtagok napközben a gondozónő aktív közreműködésével foglalják el magukat (pl.: kártyáznak, társasjátékoznak, tv-t néznek, beszélgetnek).

A klubélet alkalmas az idős ember magányának oldására, új kapcsolatok kialakítására, önfeledt szórakozásra.

A klubtagok többsége saját otthonában egyedül él, részben magányos, középkorú, illetve idős ember és családi állapotukra jellemző az elvált/özvegy státusz. Az utóbbi években erősödik azon a tendencia, hogy az időskorúak nem költöznek össze a gyermekeikkel, ezért jellegzetes az egygenerációs családi modell. Ennek következtében jellemzően kialakul az elmagányosodás, izoláció veszélye, ezért is hatnak kedvezően a klub nyújtotta szolgáltatások az idősök körében. A klubtagok többsége 70 éven felüli korcsoportba tartozik, a nemek arányát tekintve a nők vannak többségben. Általánosságban elmondható, hogy a klubtagok a programokban aktívan részt vesznek, együttműködőek.

Az utóbbi időben jelentkező klubtagoknál, pozitív tendencia érzékelhető a korukat, mentális állapotukat illetően; megfigyelhető a „friss nyugdíjasok” megjelenése a klubok életében. A különböző korcsoportnak kínált programjaink választhatósága miatt szívesen vesznek részt a rendezvényeken (kirándulás, gyógytorna, zenés rendezvények stb.).

A klubtagok közül a 65 éven felüliek nagyobb százaléka szenved valamilyen krónikus betegségben. A fogyatékoságok közül előtérbe kerülnek a szerzett fogyatékoságok, ilyen pl.: a hallás, látás; valamint a mozgásszervi panaszok. A korcsoportban nő a magas vérnyomás és a szív- és érrendszeri megbetegedések száma, ami összefüggésben állhat a táplálkozási szokásokkal és a szociális helyzettel is.

Az ellátottak száma a évente 170 fő körül mozog, többségük nő.

Időskorúak Gondozóháza

Az Időskorúak Gondozóházának feladatai:

- a lakhatásról való gondoskodás 24 órás felügyelettel,
- ápolási-, gondozási feladatok ellátása,
- napi ötszöri étkezés biztosítása,
- a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátás biztosítása,
- mentálhigiénés ellátás biztosítása,
- a hivatalos ügyekben való segítségnyújtás,
- foglalkoztatás, és rehabilitáció.

Az ellátandó célcsoport: az időskorúak gondozóházában olyan nyugdíjkorhatárt betöltött időskorú személyeket látnak el, akik önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képesek, illetőleg, akiknek egészségi állapota rendszeres gyógyintézeti kezelést nem igényel, aki az alapellátás keretében biztonsággal már nem ellátható.

A Gondozási Központban a következő ellátási formákban biztosított a lakhatás a jogosultaknak:

I. részleg:

- 14 db kétágyas apartman,
- 3 db kétágyas szoba fürdőszobával,
- 6 db egyágyas szoba fürdőszobával.
- 2 db háromágyas szoba fürdőszobával.

II. részleg:

- 14 db kétágyas apartman, 28 fő elhelyezésére biztosít lehetőséget.

Az átmeneti elhelyezést nyújtó ellátást azok az időskorúak, valamint azok a 18. életévüket betöltött beteg személyek vehetik igénybe, akik önmagukról betegségük miatt vagy más okból otthonukban időlegesen nem képesek gondoskodni. Átmenetileg segítséget igényelnek: hosszantartó betegség esetén, kórházi kezelés után, lakásfestés, takarítás, ellátó családtag problémái vagy távolléte miatt, krízishelyzetbe kerülnek, szociális otthoni elhelyezésre várnak, ellátásukat házigondozó szolgálattal nem lehet megoldani.

A 2012. februári adatok alapján az ellátottak száma a 2 telephelyen 61 fő, akik közül 48 fő a nő. Ez a szám 2014-re sem változott jelentősen, ekkor 60-an éltek ezzel a lehetőséggel.

6.4 Az időseket, az életkorral járó sajátos igények kielégítését célzó programok a kerületben

A kötelező feladatokon kívül ellátott többletfeladat, program megnevezése	Feladat-ellátási forma és az ellátást nyújtó megnevezése	Az önkormányzat szerepe a megvalósításban	Igénybevevők száma	
			Összesen	65+
Szociális szolgáltatások				
Étkeztetés	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ	Fenntartó	196 fő	124 fő
			210	
Házi Segítségnyújtás	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ	Fenntartó	97 fő	84 fő
			109	
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ	Fenntartó	56 fő	53 fő
			59	
Idősek Klubjai	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ	Fenntartó	174 fő	138 fő
			165	
Időskorúak Gondozóháza	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ	Fenntartó	61 fő	56 fő
			60	
Helyi társadalom, társadalmi párbeszéd				
Nyugdíjasokat érintő kérdésekben tájékoztatások	Előadások, honlap, helyi média	Szervezés, helyi média igénybevétele, alkalmazása	Becsült szám: egész lakosság	Ennek min. 15%-a
Kerületi rendezvényeken való térítésmentes részvétel	Újpest életében meghatározó	Szervezés	Átlag 300 fő	Ennek 35%-a

	jeles napok megünneplése, megemlékezések			
Önkéntes munka szervezése	Minden szociális intézmény és civil szervezet	Feltételek biztosítása, anyagi támogatás pályázatok útján, szervezés	100 fő	Ennek 15%-a
Köszolgáltatások: közoktatás				
Önkéntes munka	Kerületi működő közép fokú intézmények tanulói	Szervezés, költségek biztosítása	1500 fő	600 fő
Köszolgáltatások: szociális				
Idősek klubjaiban a kötelező szolgáltatásokat meghaladó programok	Idősek klubjai	Szakmai program szerint	174 fő	138 fő
Nyitott programok az Idősek klubjaiban	Kerületi idősek részére meghatározott napokon foglalkozások	Szakmai program szerint	Külsős érdeklődők és tagok: 300 fő	Ennek 35%-a
Testvérvárosok közötti rendszeres kapcsolat biztosítása (oda-vissza látogatások, közös szabadidős, kulturális programokon való részvétel)	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ, önkormányzat	Szervezés, finanszírozás	30 fő	30 fő
Köszolgáltatások: egészségügy				
Prevenció	Szűrőprogramok	Finanszírozás, szervezés	1000 fő	850 fő
	Életmód programok	Finanszírozás, szervezés	3000 fő	Ennek 60%-a
Köszolgáltatások: közművelődés				
Fizikai-, és szellemi aktivitás tudatos megőrzésére programok	Képzések	Informatika képzés	70 fő	Ennek 30%-a
	Rendezvények, ünnepek közös megünneplése, megemlékezés, színházi előadások	Szervezés, finanszírozás	Átlag: 200 fő	Be csült szám: 50 %-a
	Közös hobbira szerveződő	Szervezés, finanszírozás	Átlag: 200 fő	Be csült

	csoportok (tánc, ének, irodalmi kör, kártyajátékok stb.)			szám: 50 %-a
	Idősek filmklubja	Finanszírozás	Alkalmanként 50 fő	A becsült szám: 45 %-a
Közrend-közbiztonság				
Prevenció	Tájékoztató előadások, játékok szociális munkás és/vagy rendőr bevonásával	Szervezés, finanszírozás partnerek: kerületi Rendőrkapitányság, Polgárőrség, Közterület-felügyelet	Közvetlenül : 1000 fő, közvetve: időskorú lakosság	A becsült lét szám 45%-a
Közszolgáltatás: közigazgatás				
Elektronikus ügyintézés formáinak kialakítása, bővítése	Előterjesztések véleményeztetése	Költségek biztosítása	Átlag havonta 100-150-bejelentés	becsült szám: 15%-a

6.5 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása.

Az idősek helyzete, esélyegyenlőségének helyzete Újpesten	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
Magas az egyedül élők aránya.	Olyan programokat kell a továbbiakban is szervezni a kerületben, amelyek hozzásegítik az időseket az aktivitásuk megőrzésében, a közösséghez való tartozás érzésében.
A halálozási statisztikák rangsorában - a daganatok, keringési zavarok, szív- és érrendszeri megbetegedések, ízületi problémák - mellett pszichés problémák leggyakrabban előforduló betegségek.	Lehetővé kell tenni, ill. bővíteni a szabadidős mozgási lehetőségeket kínáló közösségi programokat és preventív egészségmegőrzési akciókat. Biztosítani kell továbbra is a szűrővizsgálatok lehetőségét.
Az idősek a bűnözési stratégiák szerint gyakrabban válnak áldozattá.	Olyan helyi intézkedések és együttműködések kialakítása, amelyek az

	idősek személyes környezetének, otthonának védelmét szolgálja.
Intergenerációs kapcsolat nehézsége.	Olyan helyi programok szervezése, amelyek elősegítik a nemzedékek közötti kapcsolatok kiépülését, fenntartását.
Idős korral összefüggő társadalmi sztereotípiák jelenléte.	A már eddig is hatékonyan és eredményesen működő kerületi média bevonásával bővíteni kell a nyilvánosság eszközeit.

7. A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége

A 2001. évi népszámlálás adatai szerint 577 ezer fogyatékkal élő ember van Magyarországon, a népesség 5,7 százaléka. A népesség fogyatékoságtípus szerinti megoszlása: mozgáskorlátozottak aránya 43,6%, látássérült 14,4%, értelmi fogyatékos 9,9%, hallássérült 10,5 %, egyéb 21,6%. A fogyatékos népességben belül továbbra is a mozgássérülteké a legnépesebb csoport, azonban jelentősen emelkedett az egyéb, pontosan meg nem határozott fogyatékoságban szenvedők aránya.

7.1 A településen fogyatékosággal élő személyek főbb jellemzői, sajátos problémái

A fogyatékosággal élőkre vonatkozóan nem állnak rendelkezésre értékelhető statisztikai adatok, amelyek alapján pontos képet lehetne alkotni a fogyatékosággal élők lakhatási, egészségügyi, foglalkoztatási helyzetéről.

A fogyatékosággal élő emberek és családjaik a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják. Az önkormányzat feladata olyan környezet kialakítása és működtetése, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életük során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is.

A célcsoport részére szervezett ellátásokat, szolgáltatásokat, az egyes intézkedéseket az egyéni szükségletek alapján tervezi az önkormányzat.

A tapasztalatok szerint a fogyatékosággal élőknek elhelyezkedésük során számos akadállyal kell megküzdeniük. A munkáltató előítélete mellett a közlekedés eszközök használata is nehezíti helyzetüket. A fogyatékosággal élők körében a foglalkoztatottsági arány meghatározásánál a 2001. évi népszámlálás adataiból lehet kiindulni, amely szerint ez az érték 9%.

A fogyatékos személyek elszigeteltek a társadalomban, így családjaik is jobban elkülönülnek a környezetüktől, ami értelmi fogyatékoság esetén még jelentősebb.

A kerületben több civil szervezet tevékenykedik a fogyatékosok életfeltételeinek jobbítása érdekében. Ezek a szervezetek humán, mentálhigiénés, szociális, rehabilitációs jellegű szolgáltatásokat nyújtanak. Az önkormányzat az önálló életvitel támogatása érdekében a kötelező feladatainak ellátása mellett biztosítja önként vállalt feladatait.

7.2 Fogyatékkal élő személyek pénzbeli és természetbeni ellátása, kedvezményei

A fogyatékosági támogatás iránti igényt "Kérelem fogyatékosági támogatás megállapítására" című nyomtatványon lehet előterjeszteni az igénylő lakóhelye, tartózkodási helye szerint illetékes Magyar Államkincstár megyei igazgatóságánál, a fővárosban a Magyar Államkincstár Budapesti és Pest Megyei Igazgatóságánál. A kérelem a megyei Kormányablaknál is benyújtható.

Az igénybejelentéshez mellékelni kell az igénylő háziorvosa - bentlakásos szociális intézményben élő igénylő esetén az intézmény orvosa - által kiállított orvosi beutalót, valamint a fogyatékoságot igazoló orvosi dokumentációt.

Az igazgatóság a benyújtott háziorvos által kiállított beutalót és orvosi dokumentációt megküldi a megyei Kormányhivatal Rehabilitációs Szakigazgatási Szervének, amely megvizsgálja, hogy az igénylő súlyosan fogyatékosnak minősül-e. Amennyiben a rendelkezésre álló orvosi dokumentáció nem alkalmas a minősítés elvégzésére, az RSZSZ a támogatást igénylőt a fogyatékoság jellegének megfelelő szakvizsgálatra utalja be, illetőleg felhívhatja a bizottság előtti személyes megjelenésre is vizsgálat céljából.

Önkormányzatunk 2000-ben helyi rendeletet fogadott el, mellyel pályázat keretében a súlyosan fogyatékosnak minősülő személyek közüzemi díjhátralékának kiegyenlítéséhez nyújtható támogatás. Bár ez a rendelet 2015-ben hatályon kívül lett helyezve, annak előírásai – szinte változatlan tartalommal – beépítésre kerültek a hatályos a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról szóló 10/2015. (II. 27.) önkormányzati rendeletbe.

Az évente kiírásra kerülő pályázatokra összesen 5 millió forintot különít el az Önkormányzat. Az érvényes pályázatoknál mérlegelési szempont a jövedelmi helyzet, a tartozás mértéke és ideje, valamint az a tény, hogy a pályázó – segítséggel – ki tudja egyenlíteni felhalmozott hátralékát.

7.3 A közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségei, akadálymentesítés

A közszolgáltatást nyújtó intézmények akadálymentesítése folyamatos. Az egészségügyi, szociális szolgáltatások, a kulturális programokhoz történő fizikai akadálymentesített helyszínen érhetőek el.

A hatályos jogszabályoknak megfelelően új beruházás, felújítás akadálymentesített környezet biztosításával történik. Az akadálymentes intézmények száma, minden

területen a jogszabályi előírásnak megfelel. Az önkormányzat tulajdonában lévő járdák, zöldterületek, játszóterek felújítása során gondoskodik a hozzáférés akadálymentességének biztosításáról.

KMOP-4.5.3-10-11 - Egyenlő esélyű hozzáférés a közszolgáltatásokhoz (Akadálymentesítés) pályázat keretében a Budapest IV. 71422/73. helyrajzi számú, Király u. 9. szám alatti „Koktél áruház” emeletén kialakított közszolgálati funkciót ellátó iroda blokkjának és elérési útvonalának akadálymentesítési és egyenlő esélyű hozzáférhetővé tétele történt meg.

Ma már kötelezően, jogszabályban előírt az akadálymentesítettség, amelynek betartatása az építésügyi hatóság feladata. Alapelve, hogy a településfejlesztési tervekben és más településfejlesztési dokumentációkban általános elvárásaként jelenik meg az egyenlő esélyű hozzáférés szempontrendszer.

Az újpesti székhelyű Parasportpress Jövőjéért Közhasznú Alapítvány és Újpest Önkormányzata kiemelten jó kapcsolatot ápol egymással, ez megnyilvánul többek között közös programok szervezésében, támogatásokban, kiállításokban is.

Mozgássérültek Budapesti Egyesülete Újpesti Szervezete 2011 óta úgynevezett "nyitott programokat" is szervez. Ennek lényege, hogy a klubdelutánok keretében tartott programokon, természetesen ingyenesen, bárki részt vehet, így is szeretné az egyesület elősegíteni a társadalmi integrációt. Ugyanakkor szeretnének a hátrányos helyzetű embereknek erőt adni, utat mutatni, hogy mi módon tehetnek a diszkrimináció ellen, és szeretnének elősegíteni a társadalmi integrációt. A széles társadalmi gondolkodás pozitív módon való befolyásolása, tehát az együttélés kultúrájának a terjesztése egyik legfontosabb cél. Az újpesti Ezer Szín Kulturális és Önfejlesztő Egyesület egyesület célja, hogy hátrányos helyzetű csoportoknak is lehetőséget teremtsen a művelődésre, szórakozásra, képzésre, tanulásra. Az egyesületi tevékenység célcsoportja a fogyatékkal élő és lelki betegséggel küzdő, idős, nemzetiségi kisebbségbe tartozó, szociálisan hátrányos helyzetű, emberek. Önként vállalt közösségi-szociális feladatuk kulturális rendezvények (színház, kiállítások, koncertek, stb.), képzések- tanfolyamok, klubfoglalkozások, önismereti és önszorgító csoportok szervezése; ezen túl a hátrányos helyzetű csoportok életkörülményeinek feltárása és lehetőség szerint javítása abból a célból, hogy a szervezet segítse az önkormányzat munkáját.

A Cri Du Chat Baráti Társaság Közhasznú Egyesület fő célja a cri du chat (macskanyávogásos, Lejeune) szindrómás és hasonló problémákkal élő gyermekeket nevelő családok összefogása, segítése, támogatása, számukra programok megszervezése.

7.4 Következtetések: problémák beazonosítása, fejlesztési lehetőségek meghatározása

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége vizsgálata során településünkön	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
Az elszigetelten élő, fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élő gyermeket nevelő szülőknek vagy fogyatékosot ápoló családtagoknak kapcsolatteremtésre, önszervező csoportok szervezésére, a fórumokba való bekapcsolódásra kevés lehetősége van.	A kommunikáció színtere az internet világa, amely a felhasználók otthonába hozhatják a közösséget. Lehetőségek: közterületen térítésmentes WIFI szolgáltatás, képzések szervezése, olyan támogatások bevezetése, amely az internethez való hozzáférést segíti.
Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való hozzáférés lehetőségei, az akadálymentes környezet aránya nem 100 %-os.	Fizikai környezetben található akadályok megszüntetése, információs és kommunikációs akadályok megszüntetése, lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program.
A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog) emberek száma egyre nő.	Ellátásukban részt vevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.
Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk (eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon.

8. Helyi partnerség, lakossági önszerveződések, civil szervezetek és for-profit szereplők társadalmi felelősségvállalása

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának ún. újpesti cseriti csoportja koordinálja az Újpesti Cseritit. A szervezet küldetése, hogy a jótékonyság fogalmának széleskörű terjesztésével az újpesti közösség összetartozását elmélyítse, az egymásra való odafigyelést és felelősségvállalást erősítse. A csoport számára elsődleges, hogy az újpesti emberek Újpestet otthonuknak érezzék, törődéssel és melegséggel forduljanak városuk és társaik felé. Legfőbb értéküknek a csapatukban dolgozók odaadását és hitét tekintik. Kiemelt törekvés, hogy a jótékonyság eszméjével tegyék Újpestet otthonná, ahol az elesettek támogatást, az idősek gondoskodást, a gyermekek szeretetet, az adományozók megbecsülést kapnak.

A kerületben a civil szervezetek aktív tevékenységet folytatnak. A helyi lakosság nagy számban vesz részt a civil szervezetek programjain. Az önkormányzat helyi rendeletben meghatározottak szerint pályázati úton támogatja a szervezeteket, azok rendezvényeit.

Jelentős civil szervezetek a kerületben: Alschner Lipót Természetjáró Egyesület, Budapesti Honismereti Társaság, Drog-Stop Budapest Egyesület, Ernst Múzeum, Gyermekévek Kulturális, Honismereti és Természetjáró Egyesület, IDF Újpesti Szervezete, Magyar Vöröskereszt IV. Kerületi Szervezete, Mozgássérültek Budapesti Egyesülete Újpesti Szervezete, Rákospalotai Szilas Néptáncgyesület Egyesület, Újpesti Kolping Család Egyesület, Újpesti Lokálpatrióták Egyesülete, Újpesti Társastánc Egyesület, Újpesti Városvédő Egyesület, Újpesti Helytörténeti Alapítvány, Napraforgó Alapítvány, Káposztásmegyeri Fogódzó Szociális Alapítvány, A Környezetbarát Közlekedésért Alapítvány.

Az önkormányzat a helyi civil szervezeteket a döntések előkészítése során rendszeresen bevonja, ezzel párhuzamosan a civil szervezetek függetlenségét elismeri és tiszteletben tartja, igyekszik partneri viszonyt kialakítani velük. Az együttműködéseknek köszönhetően az önkormányzati rendezvényeken aktívan részt vesznek a helyi civil szervezetek.

Az önkormányzat segíti a helyi nemzetiségi önkormányzatokat: Bolgár, Roma, Görög, Horvát, Lengyel, Német, Örmény, Román, Ruszin, Szerb, Szlovák, Ukrán. Újpesten a nemzetiségi önkormányzatok működésére elkülönített támogatási céltartalékból a 2013. évben támogatásra tudtak pályázni a helyi nemzetiségi önkormányzatok. Emellett az önkormányzat pénzügyi eszközökkel biztosítja a nemzetiségi önkormányzatok működési feltételeit, a nemzetiségek számára a városban elérhető közszolgáltatásokhoz történő egyenlő esélyű hozzáférést, támogatja a nemzetiségek szellemi, épített- és tárgyi örökségének védelmét.

A civil szervezetek célcsoportokkal kapcsolatos esélyegyenlőségi tevékenysége lefedi a hátrányos helyzetű gyermekek oktatásának, tehetségfejlesztésének, rehabilitációjának támogatásától kezdve az időkorúak kulturálódásáig, a hagyományörzésen át a lakosság egészségi állapotának fejlesztéséig az alapvető közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, szociális szolgáltatások, kultúra, művelődés, közrend, közbiztonság) ágazataiban lehetséges esélyegyenlőséget támogató szolgáltatások körét.

9. A helyi esélyegyenlőségi program nyilvánossága

A helyzetelemzés előkészítésben, az előzetes munkaanyag és a végleges helyzetelemzés elkészítésében tevékenyen részt vettek a kerületben dolgozó szociális, egészségügyi, gyermekjóléti, köznevelési, közművelődési szakemberek. A módszer az online kapcsolattartás az egyes esélyegyenlőségi csoportokkal kapcsolatos problémák feltárására, majd programtervezet véleményezésére koncentrált. Az önkormányzat honlapján az elfogadott dokumentum hozzáférhető lesz, amely alapján az esélyegyenlőség folyamatokat, intézkedéseket megismerik és így biztosított lesz a megvalósítás folyamatos ellenőrzése.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve (HEP IT)

1. A HEP IT részletei

A helyzetelemzés megállapításainak összegzése

Célcsoport	Következtetések	
	Problémák beazonosítása rövid megnevezéssel	Fejlesztési lehetőségek meghatározása rövid címmel
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	A szegénység megelőzése, hatásának mérséklése.	Helyi foglalkoztatási eszközök alkalmazása.
	Hátrányos helyzetek generációkon keresztüli átöröklődése.	Szociális, gyermekjóléti, képzési szolgáltatások bővítése.
	Lakossági adósságállomány újratermelődése.	Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.
	A roma népesség hátrányos helyzetének csökkentése	Komplex programok bevezetése.
	Kerületi állampolgárok egészségügyi állapota rossz.	Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése.
	A romákra vonatkozó adathiány.	Kezdeményezés.
	Romákkal szembeni diszkrimináció.	Nyilvánosság erősítése.
	Digitális írástudás hiánya.	Szolgáltatások bővítése.
Gyermekek	Egységes fogalomrendszer hiánya.	Rendszeres szakmai találkozók.
	A köznevelési rendszer átalakítása.	Új módszerek, eljárások.
	Veszélyeztetettségi tényezők kialakulásának megelőzése, hatásuk enyhítése.	Programok szervezése, szakemberek képzése.
	Kerületi demográfiai mutatók alapján nő a gyermekek száma.	Feltöltöttségi, kihasználtsági mutatók vizsgálata.
	Kérhető ellátásokról információhiány.	Szülők tájékoztatása.
Idősek	Magas az egyedül élők aránya.	Szociális, közművelődési szolgáltatások bővítése.
	Morbidity statisztika adatai nem jók.	Szociális, egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése.
	Gyakran válnak áldozattá.	Tájékoztatás és megelőzés.
	Nemzedékek közötti kapcsolat	Generációs programok

	nehézsége.	szervezése.
	Társadalmi sztereotípiák eloszlata.	Nyilvánosság eszközeinek bővítése.
Nők	Tartós munkanélküliség arányának csökkentése.	Képzési programok körének szélesítése.
	gyermekét egyedül nevelő, vagy több gyermeket nevelő család esetében a szegénység kockázata magas.	Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.
	A TGYÁS, GYES-ről való visszatérés a munkaerő piacra mérsékli a szegénység kialakulásának kockázatát.	Gyermekek napközbeni ellátását biztosító intézmények működtetése. Az önkormányzat gazdasági helyzetének figyelembevételével az ellátásköltségeinek átvállalása.
	Magányérvet kialakulásával nemcsak az anya mentális állapota lehet rosszabb, családi konfliktusokhoz is vezethet.	Szabadidős programok szervezése, igény szerinti bővítése. Zöldterületek, közparkok tervszerű felújítása.
Fogyatékkal élők	Az elszigeteltség hatásának enyhítése.	A kommunikáció színterének bővítése, elérhetővé tétele.
	Az akadálymentes környezet aránya nem 100%-os.	Akadályok folyamatos, ütemezett megszüntetése.
	A pszichiátriai problémákkal küszködő, illetve a szenvedélybetegségben szenvedő (alkohol, drog) emberek száma egyre nő.	Ellátásukban résztvevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.
	Az egészségügyi prevenciós szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe. Szükséges a támogatásuk a szűrőprogramokra történő eljutásuk(eljuttatásuk) terén.	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon

A beavatkozások megvalósítói

Célcsoport	Következtetésben megjelölt beavatkozási terület, mint intézkedés címe, megnevezése	Az intézkedésbe bevont aktorok és partnerek – kiemelve a felelőst
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	1. Helyi foglalkoztatási eszközök alkalmazása.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	2. Szociális, gyermekjóléti, képzési szolgáltatások bővítése.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	3. Az állampolgárok életminőségének folyamatos vizsgálata. Szükséglet alapú szolgáltatások szervezése.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	4. Komplex programok bevezetése.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	5. Szociális és egészségügyi szakemberek együttműködése.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	6. Kezdeményezés.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	7. Nyilvánosság erősítése.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat

	Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
8. Képzések bővítése	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
9. Az alacsony státuszú lakosság foglalkoztatási helyzetének javítása	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
10. A szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
11. Közszolgáltatásokhoz történő hozzáférés támogatása.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
12. Alacsony komfortfokozatú lakások bontása, mobilizációs terv kidolgozása annak érdekében, hogy a kiköltözők integrált környezetbe kerüljenek	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
13. Intenzív szociális munkán alapuló komplex támogató tevékenység a szegregátumban.	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
14. A családgondozó és a gyermejlóléti szolgálat szakembereinek intenzívebb jelenlétének biztosítása a területen	Szociális Osztály Munkaügyi Központ kerületi Kirendeltsége Újpesti Roma Nemzetiségi Önkormányzat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
15. Sportolásra, játékra alkalmas terület kialakítása a Berda J. u. 8. elbontott épület helyén.	

	16. Kulturális kitelepülős programok (pl. Játzóház) szervezése a szegregátumban (és a környéken) élő gyermekek számára	
	17. Civil szervezetek bevonása a területen élő családok helyzetének javításába	
Gyermekek	1. Rendszeres szakmai találkozók.	
	2. Új módszerek, eljárások.	
	3. Programok szervezése, szakemberek képzése.	Jelzőrendszer tagjai Gyermekjóléti Szolgálat Védőnői hálózat Újpest SZI Családsegítő Szolgálat Szociális Osztály Óvodák
	4. Feltöltöttségi, kihasználtsági mutatók vizsgálata.	Szociális Osztály Óvodák
	5. Szülők tájékoztatása.	Szociális Osztály Óvodák
	6. A HHH (és a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult) gyerekek aránya kiegyenlítetttségének biztosítása az óvodai és iskolai feladatellátási helyek között	Jegyző
	7. Alapozó terápia biztosítása szűrést követően az 5. életévét betöltött óvodások részére	Óvodavezetők
	8. Nyári napközi biztosítása (étkeztetéssel)	Polgármester
	9. Az RNÖ tanoda programjának támogatása.	Polgármester
	10. Prevenciós órák megszervezése és megtartása	Polgármester
	11. HHH középiskolás diákok ösztöndíj támogatási rendszerének kialakítása és megvalósítása	Polgármester
Idősek	1. Szociális, közművelődési szolgáltatások bővítése.	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ Idősekkel foglalkozó civilszervezetek Szociális Osztály
	2. Egészségügyi, sport szolgáltatások bővítése.	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ Idősekkel foglalkozó

		civilszervezetek Szociális Osztály
	3. Tájékoztatás és megelőzés.	BRFK kerületi Rendőrkapitányság Őszi Fény Integrált Gondozási Központ Idősekkel foglalkozó civilszervezetek Szociális Osztály
	4. Generációs programok szervezése.	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ Idősekkel foglalkozó civilszervezetek Szociális Osztály
	5. Nyilvánosság eszközeinek bővítése.	Őszi Fény Integrált Gondozási Központ Idősekkel foglalkozó civilszervezetek Szociális Osztály Sajtóreferens
Nők	1. Képzési programok körének szélesítése.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport
	2. Szociális, gyermekjóléti szolgáltatások, ellátások során célzott támogatások körének kialakítása.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	3. Napközbeni ellátás szervezése.	Szociális Osztály
	4. Elmagányosodás megelőzése.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
Fogyatékkal élők	1. A kommunikáció színterének bővítése, elérhetővé tétele.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Újpest SZI Családsegítő Szolgálat Helyi civil szervezetek
	2. Akadályok megszüntetése.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Újpest SZI Családsegítő Szolgálat
	3. Ellátásukban résztvevő civil szervezetek bevonásával elemzések készítése, problémáik feltárása, életminőségüket javító intézkedések bevezetése.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Helyi civil szervezetek
	4. Az egészségügyi szűrővizsgálatokon való részvétel segítése.	Szociális Osztály Mentálhigiénés csoport Helyi civil szervezetek

2. Jövőkép

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának legfontosabb célja a IV. kerületben élő állampolgárok jólétének biztosítása, életminőségének folyamatos javítása, olyan támogatói környezet működtetésével, amely:

- erősíti a közösséghez és a lakóhelyhez kötődést, a lokálpatriotizmus, a társadalmi szolidaritást,
- kiemelt figyelmet, ha kell pozitív diszkriminációt alkalmaz a veszélyeztetett célcsoportok számára,
- tudatos és partnerségen alapuló intézkedései hatására a hátrányos helyzetű csoportok felzárkózási esélyei, életminőségük és életük önálló irányításának lehetősége javul.

3. Megvalósítás

A megvalósítás előkészítése

Az önkormányzat az általa fenntartott intézmények vezetői számára feladatul adja és ellenőrzi, a településen működő nem önkormányzati fenntartású intézmények vezetőit pedig partneri viszony során kéri, hogy a HEP-t valósítsák meg, illetve támogassák.

Az önkormányzat azt kéri intézményeitől és partnereitől, hogy vizsgálják meg, és a program elfogadását követően biztosítsák, hogy az intézményük működését érintő, és az esélyegyenlőség szempontjából fontos egyéb közszolgáltatásokat meghatározó stratégiai dokumentumokba és iránymutatásokba épüljenek be és érvényesüljenek az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó azon kötelezettségek, melyek az önkormányzat HEP-ban részletes leírásra kerültek.

Az önkormányzat elvárja, hogy intézményei a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Tervében szereplő vállalásokról, az őket érintő konkrét feladatokról intézményi szintű akcióterveket és évente cselekvési ütemterveket készítsenek.

Az önkormányzat a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására HEP Felelős Fórumot hoz létre és működtet.

Az önkormányzat fentiekkel kívánja biztosítani, hogy az HEP IT-ben vállalt feladatok kerületünkben maradéktalanul megvalósuljanak.

A megvalósítás folyamata

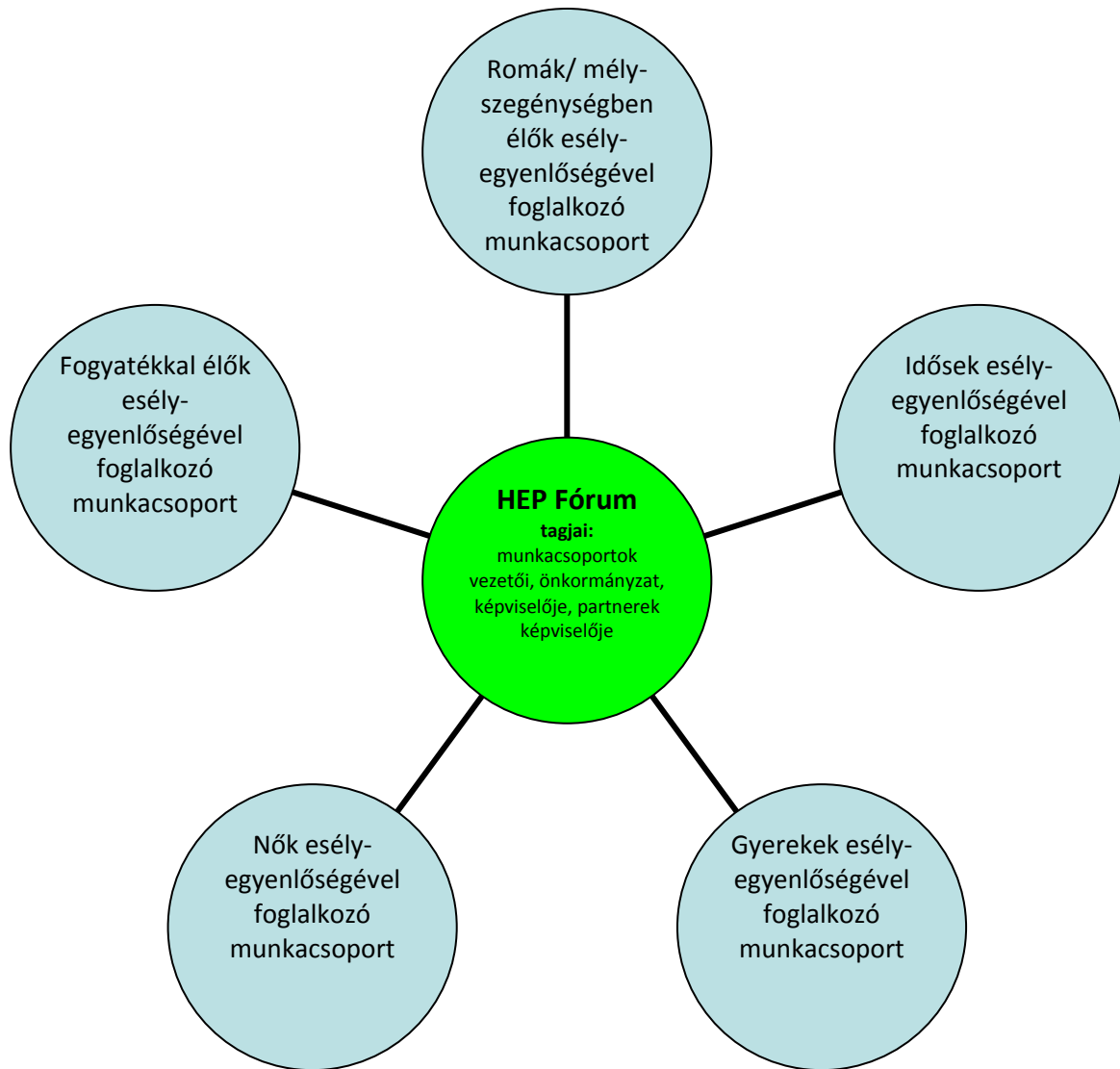
Az önkormányzat a Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglaltak végrehajtásának ellenőrzése érdekében HEP Fórumot hoz létre.

A HEP Fórum feladatai:

- az HEP IT megvalósulásának figyelemmel kísérése, a kötelezettségek teljesítésének nyomon követése, dokumentálása, és mindezekről a kerület képviselő-testületének rendszeres tájékoztatása,
- annak figyelemmel kísérése, hogy a megelőző időszakban végrehajtott intézkedések elősegítették-e a kitűzött célok megvalósulását, és az ezen tapasztalatok alapján esetleges új beavatkozások meghatározása,
- a HEP IT-ben lefektetett célok megvalósulásához szükséges beavatkozások évenkénti felülvizsgálata, a HEP IT aktualizálása,
- az esetleges változások beépítése a HEP IT-be, a módosított HEP IT előkészítése képviselő-testületi döntésre,
- az esélyegyenlőséggel összefüggő problémák megvitatása,
- a HEP IT és az elért eredmények nyilvánosság elé tárása, kommunikálása.

Az önkormányzat az esélyegyenlőség fókuszban lévő célcsoportjaihoz és/vagy kiemelt problématerületekre a terület aktorainak részvételével tematikus munkacsoportokat alakít az adott területen kitűzött célok megvalósítása érdekében. A munkacsoportok vezetői egyben tagjai az Esélyegyenlőségi Fórumnak is, a munkacsoportok rendszeresen (minimum évente) beszámolnak munkájukról az Esélyegyenlőségi Fórum számára. A munkacsoportok éves munkatervvel rendelkeznek.

A HEP Fórum működése

A Fórum legalább évente, de szükség esetén ennél gyakrabban ülésezik.

A Fórum működését megfelelően dokumentálja, üléseiről jegyzőkönyv készül.

A Fórum javaslatot tesz az HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására, vagy átdolgoztatására, valamint szükség szerinti módosítására.

A HEP Fórum egy-egy beavatkozási terület végrehajtására felelőst jelölhet ki tagjai közül, illetve újabb munkacsoportokat hozhat létre.

Monitoring és visszacsatolás

A Helyi Esélyegyenlőségi Program megvalósulását, végrehajtását a HEP Fórum ellenőrzi, és javaslatot készít a HEP szükség szerinti aktualizálására az egyes

beavatkozási területek felelőseinek, illetve a létrehozott munkacsoportok beszámolóinak alapján.

Nyilvánosság

Az önkormányzat a program elfogadását megelőzően, a véleménynyilvánítás lehetőségének biztosítása érdekében nyilvános fórumot hív össze.

A véleményformálás lehetőségét biztosítja az Helyi Esélyegyenlőségi Program nyilvánosságra hozatala is, valamint a megvalósítás folyamatát koordináló HEP Fórum első ülésének mihamarabbi összehívása.

Az önkormányzat a nyilvánosság folyamatos biztosítására legalább évente tájékoztatja a program megvalósításában elért eredményekről, a monitoring eredményeiről a település döntéshozóit, tisztségviselőit, az intézményeket és az együttműködő szakmai és társadalmi partnerek képviselőit.

Az önkormányzat a HEP Fórum által végzett éves monitoring vizsgálatok eredményeit nyilvánosságra hozza a személyes adatok védelmének biztosítása mellett. A nyilvánosság biztosítására az önkormányzat honlapja, a helyi média áll rendelkezésre. Az eredményekre az önkormányzat felhívja a figyelmet az önkormányzat és intézményeinek különböző rendezvényein, beépíti kiadványaiba, a tolerancia, a befogadás, a hátrányos helyzetűek támogatásának fontosságát igyekszik megértetni a lakossággal, a támogató szakmai és társadalmi környezet kialakítása érdekében.

Kötelezettségek és felelősség

Az esélyegyenlőséggel összefüggő feladatokért az alábbi személyek/csoportok felelősek.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program végrehajtásáért az önkormányzat részéről az Emberi Erőforrás Főosztály főosztályvezetője felel:

- Az ő feladata és felelőssége a HEP Fórum létrejöttének szervezése, működésének sokoldalú támogatása, az önkormányzat és a HEP Fórum közötti kapcsolat biztosítása.
- Folyamatosan együttműködik a HEP Fórum vezetőjével.
- Felelősségi körébe tartozó, az alábbiakban felsorolt tevékenységeit a HEP Fórum vagy annak valamely munkacsoportjának bevonásával és támogatásával végzi.

Ennek megfelelően:

- Felel azért, hogy a település minden lakója és az érintett szakmai és társadalmi partnerek számára elérhető legyen a Helyi Esélyegyenlőségi Program.
- Figyelemmel kíséri azt, hogy az önkormányzat döntéshozói, tisztségviselői és intézményeinek dolgozói megismerik és követik a HEP-ben foglaltakat.
- Támogatnia kell, hogy az önkormányzat, illetve intézményeinek vezetői minden ponton megkapják a szükséges felkészítést és segítséget a HEP végrehajtásához.

- Kötelessége az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben meg tennie a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményezni, és a jogsértés következményeinek elhárításáról intézkedni

A HEP Fórum vezetőjének feladata és felelőssége:

- a HEP IT megvalósításának koordinálása (a HEP IT-ben érintett felek tevékenységének összehangolása, instruálása),
- a HEP IT végrehajtásának nyomon követése,
- az esélyegyenlőség sérülésére vonatkozó esetleges panaszok kivizsgálása az önkormányzat felelőssével közösen
- a HEP Fórum összehívása és működtetése.

A település vezetése, az önkormányzat tisztségviselői és a települési intézmények vezetői

- Felelősek azért, hogy ismerjék az egyenlő bánásmódra és esélyegyenlőségre vonatkozó jogi előírásokat, biztosítsák a diszkriminációmentes intézményi szolgáltatásokat, a befogadó és toleráns légkört, és megragadjanak minden alkalmat, hogy az esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismereteiket bővítő képzésen, egyéb programon részt vegyenek.
- Felelőségük továbbá, hogy ismerjék a HEP IT-ben foglaltakat és közreműködjenek annak megvalósításában.
- Az esélyegyenlőség sérülése esetén hivatalosan jelezzék azt a HEP IT kijelölt irányítóinak.
- Az önkormányzati intézmények vezetői intézményi akciótervben gondoskodjanak az Esélyegyenlőségi Programban foglaltaknak az intézményükben történő maradéktalan érvényesüléséről.

Minden az önkormányzattal és annak intézményeivel szerződéses viszonyban álló, számukra szolgáltatást nyújtó fél felelőssége, hogy megismerje a HEP IT-t, magára nézve kötelezőként kövesse azt, és megfeleljen az elvárásainak, amelyre vonatkozó passzust a jövőben bele kell foglalni a szerződésbe. Szükséges továbbá, hogy a jogszabály által előírt feladat-megosztás, együttműködési kötelezettség alapján a települési önkormányzattal kapcsolatban álló szereplők ismerjék a HEP-ot, annak megvalósításában aktív szerepet vállaljanak.

Érvényesülés, módosítás

Amennyiben a kétévente előírt – de ennél gyakrabban, pl. évente is elvégezhető - felülvizsgálat során kiderül, hogy a HEP IT-ben vállalt célokat nem sikerül teljesíteni, a HEP Fórum 30 napon belül jelentést kér a beavatkozási terület felelősétől, amelyben bemutatja az indikátorok teljesülése elmaradásának okait, és a beavatkozási tevékenységek korrekciójára, kiegészítésére vonatkozó intézkedési tervjavaslatát annak érdekében, hogy a célok teljesíthetők legyenek. A HEP Fórum a beszámolót a benyújtástól számított 30 napon belül megtárgyalja és javaslatot tesz az önkormányzat képviselőtestületének a szükséges intézkedésekre.

A program szándékos mulasztásból fakadó nem teljesülése esetén az HEP IT végrehajtásáért felelős személy intézkedik a felelős(ök) meghatározásáról, és – szükség esetén – felelősségre vonásáról.

Az egyenlő bánásmód elvét sértő esetekben az HEP IT végrehajtásáért felelős személy megteszi a szükséges lépéseket, vizsgálatot kezdeményez, és intézkedik a jogsértés következményeinek elhárításáról.

Az HEP IT-t mindenképp módosítani szükséges, ha megállapításaiban lényeges változás következik be, illetve amennyiben a tervezett beavatkozások nem elegendő módon járulnak hozzá a kitűzött célok megvalósításához.

4. Elfogadás módja és dátuma

I. Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programjának szakmai és társadalmi vitája megtörtént. Az itt született észrevételeket a megvitátást követően a HEP Intézkedési Tervébe beépítettük.

II. Ezt követően Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzatának képviselő-testülete a Helyi Esélyegyenlőségi Programot (melynek része az Intézkedési Terv) megvitatta és a 118/2013. (VI.27.) számú határozatával elfogadta.

Dátum: Budapest, 2015. október 22.

Aláírás

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Programjának partnerei ismerik a Helyi Esélyegyenlőségi Programot, és annak megvalósításában tevékenyen részt kívánnak venni.

Dátum: Budapest, 2015. október 22.

Aláírás

Dátum: Budapest, 2015. október 22.

Aláírás

Dátum: Budapest, 2015. október 22.

Aláírás

Dátum: Budapest, 2015. október 22.

Aláírás

